

◆ Holokaust Rómov. Autorom ilustrácie je Jozef Fečo.

Holokaust by sme si nemali pripomínať len raz ročne

Minimálne od roku 2005 si na Slovensku pripomínáme obeť rómskeho holokaustu. Občianske združenie In Minorita sa téme venuje dlhodobo a vďaka činnosti jeho členov a sympatizantov máme na Slovensku osem pamätníkov Ma bisteren!. Prvých sedem odhalili v rokoch 2005 až 2007. Neskôr osadzovali aj pamätné tabule s menami obetí. Vďaka dlhoročnej práci etnografky a historičky Zuzany Kumanovej sa široká rómska i majoritná verejnosť môže o tejto téme dozvedieť viac.

Pamätník, ktorý pripomína rómske obeť holokaustu, odhalili v roku 2006 aj v Du-

najskej Strede. Jedným z iniciátorov bol Jozef Ravasz z Inštitúcie pre romologický výskum, metodiku a praktickú aplikáciu. Pamätník zobrazuje tehlovú stenu baraku, dielu dominuje bronzová postava rómskeho väzňa koncentračného tábora. Súčasťou je ostnatý drôt ako symbol utrpenia, ktoré sa odohrávalo v tábore. Na tvorbe pamätníka sa podieľali rómski umelci a rómski kováči z Dunajskej Lužnej.

V Dunajskej Strede sa v roku 2006 na pietnom podujatí zúčastnil aj vtedajší premiér Robert Fico, ktorý vzdal úctu obetiam holokaustu.

Pripomenul, že s málo známou historickou kapitolou vyhladzovania Rómov treba oboznámoviť predovšetkým mladú generáciu.

Na tohtoročnom podujatí v Múzeu SNP v Banskej Bystrici sa zúčastnil súčasný premiér Igor Matovič, ktorý uviedol, že rómsky holokaust stále drieme v mnohých ľuďoch. Pri tejto príležitosti na Bratislavský hrad pozval aj sto rómskych osobností z oblasti vzdelávania, športu a kultúry, ale aj rómskych starostov a starostky.

Okružnú cestu po rómskych pamätníkoch na Slovensku a v Poľsku absolvovala aj

splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity Andrea Bučková.

Každopádne je táto téma stále málo poznaná v okruhu širšej majoritnej verejnosti, ale aj v samotnej rómskej. Chýba systematická podpora ďalšieho skúmania témy. Spoliehame sa na to, že čiastočnú prácu odvedú mimovládne organizácie. Spomienkové podujatia len raz ročne nestačia. V téme rómskeho holokaustu by mal byť iniciatívny predovšetkým štát, ak mu na Rómoch, ako svojich občanoch, záleží.

Roman Čonka,
šéfredaktor Romano nevo lil

Premiér: Rómsky holokaust neskončil, v mnohých stále drieme

◆ Predseda vlády SR Igor Matovič (predný rad tretí sprava) a vpravo poslanec Európskeho parlamentu Peter Pollák (oba OĽaNO) pozvali na Bratislavský hrad 100 rómskych osobností pri príležitosti Pamätného dňa rómskeho holokaustu 2. augusta 2020. FOTO TASR - Pavel Neubauer

Banská Bystrica 2. augusta (TASR/RNE) – Viditeľný rómsky holokaust, ktorý si pripomínáme, neskončil. V mnohých z nás drieme to zlé z neho a naďalej sa pozeráme na ľudí patriacich do rómskej komunity ako na menejcenných ľudí. Konštatoval to po spomienkovom podujatí pri príležitosti Pamätného dňa rómskeho holokaustu v Múzeu SNP v Banskej Bystrici premiér Igor Matovič.

„Nevytvárame dostatočné podmienky pre deti, najmä v oblasti vzdelania, aby sa mohli chytiť v živote a boli prínosom pre našu spoločnosť. Takto ich odsudzujeme na živorenie počas celého živo-

ta, a zároveň vytvárame podhubie pre extrémizmus. Pre mňa je účasť na tomto pietnom podujatí záväzkom vlády a vládnej koalície urobiť raz a navždy rázny koniec politike skrytého holokaustu v nás,“ zdôraznil Matovič. Podľa neho si minulosť treba pripomínať, keď sa jej nebudeme pozerat' zoči-voči, budeme odkázaní prežiť ju znova.

Splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity Andrea Bučková a europoslanec Peter Pollák pripomenuli, že po pätnástich rokoch, čo sa koná spomienkové stretnutie pripomínajúce si obeť rómskeho holokaustu pod názvom Nezapadnite! Ma bisteren! je to

historicky po prvý raz, keď sa na ňom zúčastnil premiér. Je to pre nich dobrý signál.

„Tieto tragické a smutné udalosti sú mementom celej našej spoločnosti. Nemôžu zostať zabudnuté a je potrebné o nich hovoriť a pripomínať ich budúcim generáciám. Žiaľ, aj dnes sme svedkami zľahčovania, či dokonca popierania tejto smutnej histórie,“ konštatovala Bučková. Víta iniciatívu na európskej a slovenskej úrovni, aby sa boj proti antirómskym prejavom stal prioritou vládnych politik.

„Zomreli len preto, že boli iní. Som rád, že súčasná vláda po-

važuje rómske deti nie za príťaž, ale za potenciál krajiny, ktorý ak nevyužijeme, budeme mať obrovské problémy,“ podčiarkol Pollák.

Chýba vzdelávanie

„O faktoch, že počas druhej svetovej vojny príslušníci SS bez milosti zavraždili v plynových komorách rómske ženy, matky, deti, starých ľudí sa nepísalo v učebniciach, nehovorilo sa o tom ani na verejnosti. Aby sa viac krvavá história neopakovala, nesmieme zabudnúť, ale musíme si ju pripomínať,“ upozornil premiér I. Matovič.

Predseda vlády je presvedčený, že veľkú rolu v tomto procese by

mali zohrávať školy a poznanie pravdy a histórie je základným predpokladom eliminácie extrémizmu. „Extrémizmus u mladých ľudí je často spôsobený nedostatkom informácií, hoaxami a nepravdami, ktoré sa dozvedajú z konšpiračných a dezinformačných internetových článkov,“ uviedol predseda vlády.

Matovič počas pietneho podujatia v Banskej Bystrici vyjadril odhodlanie nového začiatku v prístupe k rómskemu etniku na Slovensku, a tiež pomenovania skutočností z minulosti. „Veľmi si vážim iniciatívu každého príslušníka rómskej komunity na Slovensku,

Svätá omša za obeť rómskeho holokaustu

Bratislava 2. augusta (TASR) – Pri príležitosti Medzinárodného dňa rómskeho holokaustu sa v Katedrále sv. Martina v Bratislave konala spomienková svätá omša za obeť rómskeho holokaustu.

Hlavným celebrantom bol bratislavský arcibiskup metropolita a predseda Konferencie biskupov Slovenska Stanislav Zvolenský. Kazateľom bol rómsky kňaz Viktor Tomčányi, ktorého predkovia boli obeťmi rómskeho holokaustu. Piesne počas svätej omše zaspievali rómske zbory z Čičavy, Bardejova a Hanušoviec. Na bohoslužbe sa zúčastnil aj premiér Igor Matovič, predstavitelia vlády, poslanci parlamentu, ako aj ďalší zástupcovia verejnej správy.

Predseda Rady Konferencie biskupov Slovenska pre Rómov a menšiny a košický arcibiskup metropolita Bernard Bober pri tejto príležitosti uviedol, že je dôležité pripomínať si obeť rómskeho holokaustu, pretože akákoľvek diskriminácia či elitárstvo je proti princípom kresťanstva a proti ľudskosti. Môžu viesť až k vraždeniu ľudí, a to sa už nesmie nikdy zopakovať. „Modlime sa za obeť rómskeho holokaustu i za ich potomkov, aby boli uzdravené zranenia z minulosti a zachránené ich duše,“ dodal Bober.

Prvýkrát bola svätá omša za obeť rómskeho holokaustu v Katedrále sv. Martina v Bratislave v roku 2015.

Patakyová: Poučme sa z histórie

Banská Bystrica/Dunajská Streda (RNE) – Pripomínať si hrubé porušovanie ľudských práv rómskej menšiny počas druhej svetovej vojny, kedy dochádzalo k jej prenasledovaniu, ponížovaniu a mučeniu, má skutočný význam vtedy, ak sme schopní a ochotní sa z chýb minulosti poučiť. Pri príležitosti Pamätného dňa obetí rómskeho holokaustu to uviedla verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová. Osobne sa zúčastnila na pietnom podujatí v Múzeu SNP v Banskej Bystrici.

Ako ďalej uviedla, keď uvažujeme o neprávostiach napáchaných na rómskej menšine počas druhej svetovej vojny, musíme si byť vedomí toho, že závažné porušovanie základných práv a slobôd sa môže opakovať a v iných formách sa deje aj dnes. Príkladmi podľa jej slov môžu byť segregácia vo vzdelávaní či dodnes nevyriešený prípad razie v Moldave nad Bodvou.

„Odkaz spred 76 rokov by pre nás mal byť mementom toho, že represia nie je spôsobom riešenia spoločenských problémov. Záleží na nás, na otvorenosti našich myslí a srdc, aby sme našimi postojmi a rozhodnutiami vytvárali hrádzu voči prejavom nenávisťi a intolerancie voči Rómom a Rómkam. Pretože v konečnom dôsledku sa takýto prístup môže týkať aj nás. Poučme sa z histórie a nepýtajme sa, komu zvoní do hrobu. Zvonia aj nám,“ uviedla Mária Patakyová.

Vedúci jej kancelárie Marián Török si obeť rómskeho holokaustu uctil pri pamätníku v Dunajskej Strede.

„Ústava Slovenskej republiky hovorí, že všetci sú slobodní a rovní v dôstojnosti a právach. Napriek tomu sa každý rok odohrávajú prípady porušovania ľudských práv a slobôd rómskej menšiny. Či ide o prítomnosť segregácie rómskych detí vo vzdelávaní, procese, neodškodnenie nezákonne sterilizovaných rómskych žien alebo o dodnes nevyriešený prípad policajnej razie v Moldave nad Bodvou. Okrem týchto príkladov sa neustále v spoločnosti objavujú aj nenávisťné vyjadrenia a stigmatizujúce vyhlásenia na adresu rómskej menšiny,“ uviedol v príhovore.

Podľa jeho slov je preto nesmierne dôležité, aby sme dbali na dodržiavanie ľudských práv a slobôd a ľudskej dôstojnosti aj voči príslušníkom a príslušníčkam rómskej menšiny a dávali pozor, aby k nim štát nepristupoval bez rešpektu, ponížujúco a dehonestujúco.

Von der Leyenová vyzvala štáty Európskej únie, aby bojovali proti diskriminácii Rómov

Brusel 31. júla (TASR) – Predsedníčka Európskej komisie Ursula von der Leyenová vyzvala v súvislosti s Medzinárodným dňom spomienky na holokaust Rómov všetky členské štáty Európskej únie, aby chráni-

li túto menšinu pred diskrimináciou a rasizmom.

„Anticiganizmu musíme čeliť otvorenosťou a prijatím, nenávisťným prejavom a zločinom z nenávisťi toleranciou a rešpektovaním ľudskej dôstojnosti a šíkanovaniu šírením osvetu o holokauste,“ uviedla Ursula von der Leyenová v spoločnom vyhlásení s podpredsedníčkou Európskej komisie pre hodnoty a transparentnosť Věrou Jourovou a eurokomisárkou pre rovnosť Helenou Dalliiovou.

Medzinárodný deň spomienky na holokaust Rómov pripadá na 2. augusta. Počas druhej svetovej vojny bolo zavraždených najmenej 500 000 Sintov a Rómov. V niektorých štátoch bolo vyhladených vyše 80 percent rómskej populácie.

„Spomienka na ich prenasledovanie nás vedie k potrebe riešiť výzvy, ktorým čelia aj dnes a príliš často sa prehliadajú,“ konštatuje sa vo vyhlásení. Všetkých 27 členských štátov Európskej únie by sa malo zaviazat', že dosiahnu sociálnu spravodlivosť a rovnosť vo všetkých oblastiach, dodala.

Na zastrašovanie a útoky na Rómov, ku ktorým dochádza v posledných rokoch čoraz častejšie, upozornil vo štvrtok v Ženeve aj osobitný spravodajca OSN pre otázky menšín Fernand de Varennes. Uviedol, že v súvislosti s koronavírusovou pandémiou sa na sociálnych sieťach obja-

ktorý sa napriek tomu, že to nemá ľahké, snaží ísť ďalej, pomáhať svojej komunite, snaží sa jej obraz v očiach majority zmeniť, aby sme sa posúvali ďalej,“ vyhlásil. Zároveň dodal, že ich cieľom je, aby sa Rómovia na Slovensku cítili byť plnohodnotnými občanmi, aby nikdy v budúcnosti nemuseli zažiť to, že sa budú cítiť menejcenní v porovnaní s ostatnými občanmi Slovenskej republiky.

Europoslanec za OĽaNO a bývalý splnomocnenec vlády pre rómske komunity Peter Pollák pripomenul, že neexistuje žiadna dokonalá rasa. „Ľudí nemôžeme deliť na základe toho, do akej etnickej skupiny, respektíve komunity patria,“ skonštatoval. Slovensko si podľa neho nemôže dovoliť nevyužiť potenciál detí z rómskych osád. „Urýchlene musíme prijať opatrenia, aby aj z nášho vzdelávacieho systému vychádzali deti s uplatnením na pracovnom trhu,“ doplnil Pollák.

Sme v tom spolu

Podľa prezidentky Zuzany Čaputovej rómsky holokaust a jeho nepredstaviteľné hrôzy, ktoré sa vryli do osudov a pamätí konkrétnych ľudí, rodín a komunit, nemôžu zostať zabudnuté. „Je našou spoločenskou povinnosťou ich poznať a pripomínať si,“ uviedla na sociálnej sieti.

Podľa jej slov, súdržnú a tolerantnú spoločnosť vybudujeme, len ak dobre porozumieme tomu, aké jednoduché a nesmierne nebezpečné je kvôli odlišnosti zbaviť menšinu jej ľudského rozmeru a zneužiť predsudky na ospravedlnenie verbálneho a fyzického násillia či v najextrémnejšej podobe aj genocídy.

„Práve dnes, keď si pripomínáme tragédie rómskeho holokaustu, je povinnosťou verejných autorít rázne odmietnuť prejavy nenávisťi smerujúce voči akejkoľvek skupine, či už z dôvodu rasy, etnicity, náboženstva alebo sexuálnej orientácie. A postaviť sa za všetkých, ktorí aj dnes takéto prejavy nenávisťi zažívajú. Sme v tom spo-

lu, s Rómami a Rómkami, preto musí byť naša spolupráca postavená na rovnocennom partnerstve. A tento princíp musí byť cítiť v celej našej spoločnosti – Rómovia sú predseda jej plnohodnotnou súčasťou. Všetci spolu žijeme v jednom svete. Savore jekhetane dživas pre jekh luma,“ upozornila prezidentka.

Splnomocnenec vlády pre národnostné menšiny László Bukovszky zdôraznil potrebu neustáleho pripomínania si tragických udalostí a hrôz spáchaných na Rómoch počas druhej svetovej vojny a viesť i o tejto téme otvorenú diskusiu v spoločnosti. „Hoci žijeme na Slovensku v demokratickej spoločnosti, musíme si uvedomiť, že demokracia je krehká vec. Je stále potrebné si pripomínať všetky tragédie, ktoré boli spáchané na základe rasových a národnostných motívov v 20. storočí. Len tak vieme zabezpečiť, aby sa história nikdy nezopakovala. Veď ten, kto nepozná svoju minulosť, je odsúdený ju opakovať,“ uviedol.

Pri pamätníku obetí rómskeho holokaustu v Dunajskej Stredě predniesol príhovor štátny tajomník Ministerstva kultúry SR Radoslav Kutaš. „Sme povinní pripomínať si, aby sme nezabudli. Nielen my, ale ani generácie, ktoré prídu po nás. Je dôležité, aby sme vzdelávali mladú generáciu, že sloboda nie je samozrejmosťou a učili ju k vzájomnej rasovej a národnostnej tolerancii. Je dôležité poukazovať na zverstvá páchané na rómskej menšine počas druhej svetovej vojny,“ uviedol počas príhovoru.

Hlas silových rezortov

K téme rómskeho holokaustu sa vyjadril aj minister obrany Jaroslav Nad'. „Aj ja sám mám mnoho priateľov Rómov, ktorí sú slušní, poctiví, pracovití ľudia. V mnohom sú mi inšpiráciou a okrem iného im vďačím za poznanie, že aj Rómovia si presne tak ako my museli vybudovať slobodu. Slobodu, ktorá nemá farbu. Nikto nemal a stále nemá právo akoukoľvek formou ubližovať druhým na zá-

◆ Premiér Igor Matovič (OĽaNO) počas príhovoru pri príležitosti Pamätného dňa rómskeho holokaustu v Múzeu SNP v Banskej Bystrici v nedeľu 2. augusta 2020. FOTO TASR - Úrad vlády SR

◆ Na snímke druhý sprava predseda vlády SR Igor Matovič (OĽaNO) a vpravo poslanec Európskeho parlamentu Peter Pollák (OĽaNO) počas spomienkovej svätej omše za obete rómskeho holokaustu v Dóme sv. Martina v Bratislave v nedeľu 2. augusta 2020. FOTO TASR - Pavel Neubauer

klade etnického princípu,“ upozornil minister obrany.

Ako ďalej uviedol, praje si, aby povedomie spoločnosti o udalostiach holokaustu bolo smerované aj k tejto komunite, ktorá aj v dnešných časoch rozumie nespravodlivej forme odmietania či extrémiz-

mu. „Je našou povinnosťou týchto ľudí ochrániť. Nie bielych, čiernych, žltých – ale dobrých, spravodlivých a slušných ľudí,“ dodal.

Podľa ministra vnútra Romana Mikulca je záväzkom spoločnosti voči minulosti, no najmä budúcnosti to, aby sa už nikdy nič po-

dobné nezopakovalo. „Je veľmi dôležité, aby sme na túto temnú kapitolu z histórie nezabúdali, ani ju nijako nezľahčovali. Aby sme vždy mali na pamäti, koľko smútku, bolesti a tragických osudov môže mať na svedomí ľudská nenávisť,“ uviedol.

vili nepravdivé správy s rasistickým podtónom namierené voči tejto etnickej skupine.

V Múzeu holokaustu sprístupnili výstavu o nacistickej genocíde Rómov

Bratislava/Sereď 30. júla (TASR) – Pri príležitosti Pamätného dňa rómskeho holokaustu sprístupnilo Slovenské národné múzeum – Múzeum holokaustu v Sereďi výstavu s názvom Rasová diagnóza: Cigán – Nacistická genocída Sintov a Rómov a dlhý boj o uznanie. Výstava mapuje okrem iného prenasledovanie Rómov a Sintov v jednotlivých krajinách Európy.

Na vernisáži sa zúčastnil štátny tajomník rezortu Radoslav Kutaš. V príhovore okrem iného ocenil aktivitu Slovenska ako člena Medzinárodnej aliance pre pripomínanie holokaustu. „Verím, že aj táto výnimočná výstava, ktorá mapuje život Sintov a Rómov počas vojny, ich nacistickú perzekúciu a genocídu, sprostredkuje návštevníkom skúsenosť a prispieje tak k vzájomnému porozumeniu a zlepšeniu života rómskej menšiny v Slovenskej republike,“ uviedol Kutaš.

Expozíciu pripravilo múzeum v spolupráci s Dokumentačným a kultúrnym centrom nemeckých Sintov a Rómov a Veľvyslanectvom Spolkovej republiky Nemecko v Bratislave.

Martin Klus: Rómska genocída je hrozivým mementom aj v súčasnosti

Dnes, 2. augusta, je Pamätný deň rómskeho holokaustu, ktorým si každoročne pripomínáme tragické osudy obetí rómskej genocídy. Pri tejto príležitosti mi bolo ctou zúčastniť sa dvoch spomienkových podujatí. Nezabudnite si pripomínať! Ma bisteren peske te leperel! bol názov toho dnešného v priestoroch Múzea SNP v Banskej Bystrici, kam ma pozvala pani splnomocnenkyňa vlády pre rómske komunity Andrea Bučková. Pár dní predtým sme sa stretli aj na otvorení výstavy Rasová diagnóza: Cigán s podtitulom Nacistická genocída Sintov a Rómov a dlhý boj za uznanie v Múzeu holokaustu v Sereďi. Nesmieme zabúdať na to, že k segregácii, perzekúciám a vraždám Rómov dochádzalo počas druhej svetovej vojny aj na území dnešnej Slovenskej republiky. Žiaľ, aj v súčasnosti pribúdajú varovné signály, že vzdelávaniu o holokauste, vrátane rómskej genocídy, treba venovať väčšiu pozornosť. Extrémistické, či skryté fašistické a neonacistické strany sú na vzostupe, a to je pre 21. storočie v Európe katastrofálna správa.

Rómsky holokaust bude pripomínať pamätná tabuľa

Skalica, 3. augusta (RNT) – Rómske obeť holokaustu si pripomenulo aj mesto Skalica. Na spomienkovom podujatí bola odhalená pamätná tabuľa venovaná obetiam hrôz, ktoré nacistický režim spáchal v noci z 2. na 3. augusta 1944 v koncentrač-

nom tábore Auschwitz-Birkenau. Na trvalé pripomenutie si tejto smutnej kapitoly umiestnilo mesto Skalica na priečelie Domu smútku pamätnú tabuľu, ktorá udalosti z obdobia najhoršieho vojenského konfliktu v dejinách ľudstva pripomína. Financovanie osadenia tabule bolo realizované s podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín. Aj preto je na tejto pamätnej tabuli napísané Ma bisteren! Nezabudnite!

„Kto zabúda na minulosť je odsúdený na to, aby ju prežil znova. Preto sa k téme rómskeho holokaustu musíme vracieť. Nemôžu upadnúť do zabudnutia všetky príkoria, ktoré boli spáchané na Rómoch. Dnes žijeme dobu, kedy myšlienky extrémizmu a nenávisťi sú stále živé. Sympatizujú s nimi mladí ľudia, pretože nepoznajú hrôzy, ktoré napáchali. Preto je našou povinnosťou, aby sme pripomínali hrôzy rómskeho holokaustu. Sľubujem vám, že urobíme všetko, čo bude v našich silách, aby sme nezabudli,“ povedala primátorka mesta Anna Mierna.

Na odhalení pamätnej tabule sa zúčastnili poslanci národnej rady, minister životného prostredia Ján Budaj, štátny tajomník ministerstva vnútra Lukáš Kyselica, splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity Andrea Bučková, starostovia a primátori obcí, zástupcovia akademickej obce a verejnosti.

Vzdelávacia pomôcka o rómskom holokauste

Druhého augusta sme si pripomenuli Pamätný deň rómskeho holokaustu, pričom ubehlo už 76 rokov od masového vraždenia posledných 2 900 Rómov v plynových komorách koncentračného tábora Auschwitz-Birkenau. O rómskom holokauste sa na školách hovorí veľmi málo, a preto Nadácia Milana Šimečku pripravila novú metodickú pomôcku pre stredoškolských učiteľov.

„Rómovia a Sintovia sú najväčšou menšinou v Európe. Žijú tu už vyše tisíc rokov, no nikdy nemali vlastnú krajinu. Počas druhej svetovej vojny sa aj táto menšina dostala na zoznam nepriateľov nacistickej agendy – 26. novembra 1935 bolo vydané doplnenie Norimberských zákonov, ktoré zaradilo Rómov a Sintov do rovnakej kategórie ako Židov a definovalo ich ako nepriateľov rasovo čistého štátu,“ uvádzajú autori na stránke nadácie.

V dôsledku rasovej nenávisťi bolo v koncentračných a pracovných táboroch zavraždených približne pol milióna Rómov a Sintov. Táto genocída zostáva do dnešnej doby pomerne neznáma.

„Väčšina obetí boli starí a chorí ľudia a matky s deťmi. Za Pamätným dňom rómskeho holokaustu, ktorý si pripomíname, vidíme zároveň udalosti, nariadenia a predovšetkým osobné prí-

Ako nosiť a odstrániť tvárové rúško Ako zaobchádzať s látkovým rúškom

Dôležité a overené informácie o ochorení COVID-19 nájdete aj na webovej stránke: <https://www.korona.gov.sk/>

PREVENCIA COVID-2019

KEDY NOSIŤ TVÁROVÉ RÚŠKO?

*Príznaky COVID-19: kašeľ,
horúčka, dýchavičnosť,
bolesť svalov, únava.*

- * pri výskyte ochorenia,
- * ak ste zdravý, rúško slúži ako prevencia pred možným ochorením,
- * ak ste v kontakte s podozrivou osobou na infekciu COVID-2019,
- * pri používaní tvárového rúška je dôležité umývať si ruky mydlom a vodou alebo dezinfikovať alkoholovým dezinfekčným prostriedkom.

AKO SPRÁVNE POUŽÍVAŤ TVÁROVÉ RÚŠKO?

1. Pred použitím rúška je potrebné očistiť ruky dezinfekčným prostriedkom alebo vodou a mydlom.
2. Rúško nasadiť na tvár tak, aby zakrývalo ústa a nos. Dbáť na to, aby medzi rúškom a tvárou neboli medzery.
! Na vrchnej časti rúška sa nachádza drôtik, ktorý zabezpečí lepšie zafixovanie rúška k nosu !
3. Nedotýkať sa rúška počas používania! Ak ste sa ho dotkli, je potrebné si vydezinfikovať alebo umyť ruky.
4. Tvárové rúško je potrebné vymieňať za nové ak je poškodené, vlhké alebo špinavé. Jednorazové rúška nie sú určené na opätovné používanie.

ODSTRÁNENIE TVÁROVÉHO RÚŠKA

1. Tvárové rúško sa odstraňuje tak, že sa chytí v zadnej časti (odviažu sa šnúrkou, alebo sa uchopia gumičky, ktoré fixujú rúško za ušami).

! Tvárové rúško neodstraňujeme tak, že ho chytíme na prednej strane !

2. Použité rúško sa vyhodí do nádoby, ktorá je uzavretá.

3. Ruky umyť mydlom a vodou alebo vydezinfikovať alkoholovým dezinfekčným prostriedkom.

Pre účinnejšiu prevenciu v boji proti COVID-19 je vhodné používať aj ochranné jednorazové rukavice, ktoré sa využívajú najmä vtedy, ak ideme na miesta, kde je vyšší počet ľudí a chytáme rôzne predmety (nákupný košík, madlá, klúčiky...).

Vhodnou dezinfekciou na ruky je alkoholový dezinfekčný prostriedok vo forme gélu alebo roztoku.

Zdroj: World Health Organization

behy svedčiacie o situáciách, ktoré k to-
muto tragickému momentu histórie Ró-
mov a Rómkov v Európe viedli,“ vysvetli-
la projektová manažérka Nadácie Milana Ši-
mečku Zuzana Bošelová.

Nadácia Milana Šimečku preto pripravi-
la online metodickú pomôcku, vďaka kto-
rej môžu učitelia najmä stredných škôl lep-
šie vysvetliť problematiku rómskeho holo-
kaustu.

Ide o online pracovný list, v ktorom štu-
denti a študentky odpovedajú na rôzne
otázky spojené so životom Rómov a Sintov
z konca 19. a začiatku 20. storočia. Študenti
nájdu prístup do pracovného listu na strán-
ke nadácie, učitelia by však mali pred prá-
cou s materiálmi nadácie preštudovať prí-
ručku pre učiteľa. Vzdelávací materiál má 87
strán, obsahuje informácie, fotografie a úlo-
hy pre študentov.

Sprístupnená je zatiaľ prvá kapitola, do
konca roka plánuje nadácia sprístupniť spo-
lu päť kapitol.

Mapovanie prenasledovania Rómov
a Sintov v krajinách strednej a východnej
Európy, ich historický kontext, faktografic-
ké údaje aj komplexný obraz o dianí počas
druhej svetovej vojny sú súčasťou webovej
stránky o rómskom holokauste ROMA SIN-
TI GENOCIDE, ktorú pripravila Nadácia
Milana Šimečku spolu so zahraničnými
partnermi ešte v roku 2018.

(red)

V Rimavskej Sobote si uctili Svetový deň rómskeho holokaustu

Rimavská Sobota 4. augusta (TASR) –
V sobotu 2. augusta si v Rimavskej Sobote
uctili 76. výročie Svetového dňa rómskeho
Porraimosu – holokaustu, položením ven-
cov k pamätnej tabuli na ulici Bélu Bartóka
pri dome Winšchafterovcov a k pomníku
židovského holokaustu na Cukrovarskej
ulici.

Organizátor, rómsky aktivista a pred-
seda OZ – Občianska alternatívna iniciatí-
va v SR, Vojtech Kókény vo svojom preja-
ve informoval o udalostiach, ktoré viedli
k rómskemu holokaustu. Uviedol tiež, že
sa tu zišli aj preto, aby pripomenuli širo-
kej verejnosti Gemera i Slovenska, že Ró-
movia sú plnohodnotní občania tohto
štátu. Podľa najnovších výskumov za dru-
hú svetovú vojnu bolo vyvraždených fa-
šistami 300 000 až 500 000 Rómov a Sin-
tov. Ako povedal Vojtech Kókény: „Ne-
prajeme si a nechceme dať nijaký priestor
v našom občianskom verejnom živote ne-
ofašizmu, nacionalizmu, šovinizmu, xe-
nofóbii a homofóbii, ale spoločne budu-
jeme multikultúrnu spoločnosť, v ktorej
inakosť nie je hendikepom, ale práve na-
opak obohatením a pozitívnou hodno-
tou.“

Na podujatí sa zúčastnil aj predseda
Ústredného zväzu židovských nábožen-
ských obcí na Slovensku Richard Duda,

ktorý je zároveň generálnym riaditeľom
spoločnosti TAURIS GROUP a.s. v Ri-
mavskej Sobote. „Nikdy nesmieme za-
budnúť na tieto tragické udalosti. Práve
naopak, musíme si ich nielen pripomí-
nať, ale ich aj aktívne vysvetľovať najmä
mladej generácii. Je našou povin-
nosťou poukazovať na to, kam až môže
zájsť ľudská nenávisť a zloba, ak sa
dostane k moci,“ pripomenul v prího-
vore k zhromaždeniu Richard Duda.
Účastníkom zároveň odovzdal pozdrav
od prezidenta a predsedu predstaven-
stva holdingu ECO – INVESTMENT a.s.,
ktorého súčasťou je aj TAURIS GROUP:
„V páni Milanovi Filovi máme veľké-
ho priateľa a podporovateľa a z tohto
miesta mu chcem poďakovať za po-
moc, ktorú poskytuje komunite a regi-
ónu,“ uviedol Duda.

Slovenská republika je členom Me-
dzinárodnej aliancie pre pripomínanie
holokaustu (International Holocaust
Remembrance Alliance – IHRA), ktorá v ro-
ku 2020 zasadá pod predsedníctvom Spo-
lkoj republiky Nemecko. Členstvo v IHRA
dodáva jednotlivým krajinám pocit spolu-
patričnosti vo výskume, vzdelávaní a spo-
mienke na holokaust. Pri IHRA pôsobí aj
Komisia pre genocídu Rómov (Committee
on the Genocide of Roma). Aktuálne ju ve-
die zástupca delegácie Slovenskej republi-
ky Martin Korčok, ktorý zároveň pôsobí vo

Zuzana Čaputová
prezidentka Slovenskej republiky

Banská Bystrica 2. augusta 2020

Vážená splnomocnenkyňa vlády Slovenskej republiky,
vášeni organizátori,
vášeni účastníci spomienkového podujatia pri príležitosti medzinárodného dňa spomienky
na holokaust Rómov,

dnes si v Európe uctievame pamiatku 500 000 Rómov zavraždených počas druhej svetovej vojny.
Pripomíname si ju v deň masového vyvraždenia posledných 2 900 Rómov, ktorí boli väznení
a zavraždení v koncentračnom tábore Auschwitz II-Birkenau. Medzi nimi boli deti, ženy, aj starší
ľudia.

Mrá ma, že o rómskom holokauste vieme stále ešte pomerne málo. Len postupne sa dozvedáme
o nepredstaviteľných hrôzach, ktoré sa zapísali do osudov a pamätí konkrétnych ľudí, rodín
a komunít. Aj pre vzájomné pochopenie je potrebné, aby o rómskom holokauste a celkovo
o rómskej histórii vedela verejnosť viac. Aby všetci porozumeli tomu, aké jednoduché
a nesmierne nebezpečné je dehumanizovať skupinu ľudí kvôli inakosti a zneužiť predsudky
na ospravednenie verbálneho, fyzického násillia či v najextrémnejšej podobe aj genocídy.
Spoznávanie minulosti je totiž kľúčom pre vytváranie súdržných a tolerantných spoločností
súčasnosti i budúcnosti.

Práve dnes, keď si pripomíname tragédie rómskeho holokaustu, je povinnosťou verejných autorít
rôzne odmietnuť akékoľvek prejavy rasizmu, antiziganizmu, antisemitizmu, homofobie a iných
foriem intolerancie. A postaviť sa za všetkých, ktorí aj dnes takého prejavu nenávisť zažívajú.

Pandémia ukázala dôsledky nerovnosti v životných podmienkach množstva rómskych komunít
aj nerómskych rodín. Od nedostatočného prístupu k pitnej vode, až po rozdielne príležitosti
vo vzdelávaní detí. Krita potvrdila potrebu urobiť viac pre skupiny ľudí, medzi nimi aj pre Rómov,
ktoré najvýraznejšie pocítia jej ekonomické dopady. Verím, že zmierňovanie dopadov krízy
na sociálne najzraniteľnejšie skupiny bude viac dominovať medzi vládovými prioritami.

Sme v tom spolu, s Rómami a Rómkami, preto musí byť naša spolupráca postavená
na rovnocennom partnerstve. A tento princíp musí byť citlivý v celej našej spoločnosti – Rómovia
sú predsa jej plnohodnotnou súčasťou.

Všetci spolu Býjeme v jednom svete. Savore jekhetane dživas pre jekht luma.
Nezabúdajme. Ma bisteras.

S pozdravom

Zuzana Čaputová

funkcii vedúceho Múzea holokaustu v Se-
redi. K podujatiu povedal: „Vlády všetkých
krajín Európskej únie kladú veľkú pozor-
nosť na zlepšenie kvality života rómskej mi-
nority. Napriek tomu badáme zvyšovanie
nenávisť voči tejto minorite a cítime potre-
bu prijatia jasnej definície protirómskeho
rasizmu. Takýmto spôsobom môžeme
efektívnejšie napomôcť dodržiavaniu ich
ľudských práv.“

O rómskom holokauste treba hovoriť

◆ Primátor mesta Hanušovce nad Topľou Štefan Straka a splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity Andrea Bučková (uprostred) počas pietneho podujatia.

◆ Pamätník Ma bisteren! na vlakovej stanici v Hanušovciach nad Topľou

◆ Účastníci pietneho podujatia

Jedným z pamätných miest, pri ktorom sa spomína na obete rómskeho holokaustu, je aj malá železničná stanica v Hanušovciach nad Topľou. V rokoch 1941 – 1943 bolo v tomto meste sídlo sústavy východoslovenských pracovných útvarov, v ktorých boli internovaní predovšetkým rómski muži. Pamätník na stanici bol odhalený 17. februára 2006 a jeho autormi sú Ladislav Čisárik ml. a Alexander Reindl. Nová splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity Andrea Bučková navštívila viacero pamätných miest na Slovensku. Pietnych miest, ktoré poukazujú na utrpenie Rómov počas druhej svetovej vojny, podľa jej slov nie je dostatok. „Je potrebné naozaj pátrať, historicky skúmať a venovať sa tejto téme, aby sme mohli odkrývať tie miesta, o ktorých možno v túto chvíľu verejnosť nemá vedomosť,“ hovorí Andrea Bučková.

Rómska i majoritná spoločnosť podľa splnomocnenkyne ešte stále nemá dostatok povedomia o tom, aké dôsledky zanechal holokaust. „Ako hrôzostrašne sa podpísal na osude Rómov zo Slovenska či Česka, ale aj v kontexte celej

Európy. Takže nie nadarmo sa hovorí, že je ešte stále neznámy,“ dodáva splnomocnenkyňa.

Osvetou a šírením informácií proti nenávisťným prejavom

O rómskom holokauste preto treba hovoriť. „Žiaľ, niektoré paralely sa nám premietajú aj do súčasného sveta, a je preto potrebné naozaj históriu nielen memorovať, ale veľmi dôsledne si ju aj uvedomovať. Nielen formálne priznať, áno pochybili sme, ale je potrebné robiť veľmi konkrétne kroky preto, aby sa minulosť neopakovala. Tu nešlo len o fyzickú likvidáciu, besnenie ľudí hnanými nenávisťou a rôznymi povrchnými emóciami, ktoré nemajú opodstatnenie v tomto živote, ale zároveň tie formy boli také rozmanité, že niektoré momenty je vidieť žiaľ aj v súčasnosti,“ vysvetľuje A. Bučková.

Pred návštevou Hanušoviec nad Topľou bola aj pri pamätníku v poľskom Osvienčime. Naposledy tam bola pred viac ako pätnástimi rokmi. „Je pravdou, že prežívanie a precitovanie bolo oveľa intenzívnejšie ako predtým, keď som bola študentka. Nie preto, že by som nevnímala ten des a hrôzu, chmá-

ry a utrpenie, ktoré nám boli sprostredkované rôznymi formami a aj na tvare miesta, ale iné je to s odstupom času,“ spomína.

„Myslím si, že je tu potrebné ešte urobiť viac osvetovej práce. Časť obyvateľstva o tom vie, ale sú ľudia z mladej generácie, ktorí to nevnímajú. My sme potom konfrontovaní s tým, že vidíme rast xenofónnych, rasistických nálad. To sa v konečnom dôsledku prejavuje v parlamentných alebo iných voľbách,“ hovorí primátor mesta Štefan Straka.

Mladá generácia podľa jeho slov odovzdáva svoj volebný hlas ľuďom, ktorí sú zástancami tých vecí, ktoré tu už boli. „Či to boli Židia alebo Rómovia, dovedli ich do veľkej biedy, nešťastia a vlastnej smrti,“ upozorňuje primátor, ktorý tiež navštívil koncentračný tábor v Osvienčime. Ako hovorí, zanechal to v ňom silné stopy. V dnešnej spoločnosti, a nielen tej slovenskej, je potrebné rešpektovanie inakosti a vlastnej kultúry. A keď už niekto dostane politickú moc, mal by dokázať vnímať, že sú tu menšiny s rovnakým právom na existenciu a dôstojný život,“ dodáva Straka.

Spomienky na utrpenie blízkyh

„Do Hanušoviec nad Topľou chodím každý rok. Je to trochu aj moja osobná vec, nakoľko sme v tomto pracovnom tábore mali ľudí z rodiny, napríklad manžel Eleny Lackovej tu pracoval a bol väznený. Elena Lacková je babička mojej babičky. Čiže aj rodinne nás tie Hanušovce vzhľadom na udalosti, ktoré sa tu stali, spájajú,“ hovorí Roman Eštočák, regionálny koordinátor národného projektu terénna sociálna práca.

„Rómovia v tábore pracovali na strojoch, na koľajniciach. Nevieme o tom veľa, všetko sa skrývalo. Až teraz sa dostáva na verejnosť, čo všetko sa vtedy udialo. Starí Rómovia nám o tom hovorili,“ spomína Mária Dančová z Hanušoviec nad Topľou.

Daniela Horvátová chce zachovať pripomínanie vojnového obdobia a utrpenia Rómov. Jej manžel, diakon Michal Horvát (zomrel v apríli 2020), chodil na pietne podujatie každý rok. „Chcem dodržať rodinnú tradíciu a pokloniť sa každý rok tým Rómom, ktorí vo vojnovom ob-

dobí zomreli a bojovali za život a za Rómov. Bojovali za nás a vďačíme im, že sme prežili. Mladí o tomto nevedia a nechápu tomu,“ hovorí Daniela Horvátová. Spomína aj na Rómov, ktorí vojnové obdobie prežili. Nie je ich veľa a aj pamäť im už neslúži. „Hovorili nám, že nemali čo jesť. Jedli doslova zdochliny. Keď gazdovi umrelo zvierat, oni z toho varili. Zo zeme zbierali zemiaky, hovorilo sa im kirňavky. Takto ťažko žili. Na to sa nedá zabudnúť.“

Jana Puľová vie o vojnovom období z rozprávania svojej mamy, ktorej udalosti opisovala babka. „Nemali čo jesť. Mama bola vtedy ešte malá, ale deti nemohli chodiť do školy. Museli pomáhať babke, ktorá mala veľa detí. Chodili ku gazdom pracovať na polia, len aby mali čo jesť. Bola to veľmi ťažká doba. Babka tiež spomínala, ako Nemci znásilňovali rómske ženy.“ Takéto spomienky sa podľa Jany Puľovej veľmi ťažko počúvajú. „Je mi ťažko, že takto museli trpieť. Ak mám povedať pravdu, som rada, že som sa nenarodila v tej dobe,“ dodala.

Text a foto: Tomáš Sivák

Úrad splnomocnenca pre rómske komunity čakajú naliehavé úlohy, tvrdí A. Bučková

Bratislava 8. apríla (TASR) – Jednou z najnaliehavejších úloh, ktoré stoja pred Úradom splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity, je vytvorenie podmienok pre zlepšenie sociálnych a ekonomických podmienok, ako aj zachovanie identity a rozvoj kultúrnych hodnôt Rómov. Uviedla to splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity Andrea Bučková pri príležitosti Medzinárodného dňa Rómov.

„Želám si, aby sme tieto ťažké dni využili ako príležitosť na presadenie potreby znižovať rozdiely medzi Rómami a väčšinou populáciou vo vzdelanostnej úrovni, v zamestnanosti, dostupnosti bývania a v neposlednom rade v zdravotnom stave. Odkladanie riešenia týchto problémov a sociálna vylúčenosť majú za následok negatívne vnímanie obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít,“ povedala Bučková.

Odhaduje sa, že na Slovensku žije približne 440 000 Rómov. Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity sa v súčasnosti prioritne zameriava na opatrenia proti prípadnému šíreniu nového koronavírusu v prostredí vybraných obcí s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít.

M. Krajniak: Pripravujeme pomoc pre drobné živnostníčky

Bratislava 9. apríla (TASR) – Vláda pripravuje aj pomoc pre drobné živnostníčky, resp. menších podnikateľov, ktorí neplatili odvody. Avizoval to pred rokovaním vlády minister práce Milan Krajniak (Sme rodina).

Tiež spomenul, že ministerstvo práce presadilo viacero opatrení do Programového vyhlásenia vlády. „Chceme zaviesť tzv. karty pre sociálne marginalizované rómske komunity,“ dodal Krajniak s tým, že toto opatrenie by malo zabrániť úžerníkom, aby ľudí oberali o peniaze.

V rómskych lokalitách na Spiši je v karanténe okolo šesťtisíc ľudí

Krompachy 9. apríla (TASR) – Okolo šesťtisíc ľudí v piatich rómskych lokalitách na Spiši je v karanténe, potvrdili to primátorka Krompách a starostovia obcí Žehra a Bystrany v okrese Spišská Nová Ves. Podľa ich slov sú zatiaľ disciplinovaní. Osady stráži polícia.

Ako uviedla primátorka Iveta Rušinová, v Krompachoch od polnoci uzatvorili ulice Družstevná, Hornádska a časť Starej Maše, kde žije spolu zhruba dvetisíc ľudí. „Zabezpečujeme pre nich zásobovanie pitnou vodou, potravinami a teraz riešime zdravotnú službu. Všetko je v pohybe. Chceme, aby boli zabezpečené základné životné potreby

pre ľudí, ktorí sú v karanténe, a aby bolo zabezpečené zdravie ostatných obyvateľov v rámci mesta Krompachy,“ povedala.

V časti Starej Maše, kde sa karanténa týka asi dvesto obyvateľov, bude pristavená cisterna s vodou. Na Hornádskej ulici zabezpečujú výtokový stojan. Pitná voda na Družstevnej ulici je podľa primátorky zabezpečená. „Potraviny zabezpečujeme cez potravinový reťazec a miestneho podnikateľa. Budú si ich môcť nadiktovať a dovezuť sa im podľa ich požiadaviek. Cez potravinový reťazec im zabezpečujeme základný balíček. Tieto veci si budú musieť kúpiť,“ povedala Rušinová.

Okrem polície dohliada na lokality v karanténe aj Miestna občianska poriadková služba (MOPS) Krompachy. „Dávame pozor, aby ľudia neprešli cez pásku. Zatiaľ sú disciplinovaní. Je to prvý deň, len pár hodín. Uvidíme, čo sa ďalej vyskytne,“ uviedol Oliver Horváth z MOPS s tým, že niektorí nosia ochranné rúška. „Niektorí si z toho robia srandu,“ doplnil Dávid Girga z krompašskej MOPS. Podľa jeho slov z dôvodu aktuálnej situácie dostali pokyn, aby hliadkovali dlhšie než bežne.

Ako potvrdil starosta obce Bystrany František Žiga, v karanténe je asi dvetisíc obyvateľov rómskej osady. „Zatiaľ je všetko v poriadku, na začiatku mali prirodzene veľa otázok,“ uviedol. V Žehre je podľa staros-

tu Mariána Kandrača v karanténe viac ako dvetisíc ľudí.

O uzavretí niektorých osád, v ktorých sa vyskytli pozitívne prípady na nový koronavírus informoval 8. apríla večer hlavný hygienik Ján Mikas. Premiér Igor Matovič zdôraznil, že opatreniami chcú predovšetkým chrániť ľudí. Náказа novým koronavírusom v uvedených lokalitách sa potvrdila v rámci testovania obyvateľov vo vybraných 33 rómskych komunitách.

M. Patakyová: Ako štát ochráni život a zdravie ľudí v uzavretých osadách?

Bratislava 9. apríla (RNL) – Začiatkom minulého týždňa, ešte pred prijatím Plánu riešenia ochorenia COVID-19 v marginalizovaných rómskych komunitách, som sa obrátila na ústredný krízový štáb s požiadavkou, aby riešil situáciu v marginalizovaných rómskych komunitách v súvislosti s hrozbou rýchleho šírenia nákazy. Apelovala som na to, aby štát v prípade preukázaných prípadov výskytu pandémie v týchto osídleniach uplatnil proporcionálny prístup pred izoláciou celých rómskych osád. Zo včerajších medializovaných informácií však vyplýva, že štát siahol po tak razantnom opatrení ihneď po zistení prvých prípadov nákazy.

Uvedomujem si, že zákon umožňuje zakázať či obmedziť styk časti obyvateľstva s ostatným obyvateľstvom pri hro-

Miroslava Čonková: Chcela by som mať vlastný výskumný tím

Miroslava Čonková pochádza z podtatranskej obce Nová Lesná. Škola bola jej prioritou, pričom viac inklinovala k prírodným vedám ako k humanitným. V Košiciach vyštudovala chémiu a momentálne pôsobí na Univerzite Adama Mickiewicza v poľskej Poznani ako študentka doktorského štúdia v odbore Supramolekulárna chémia/Nanotechnológia.

Čím vás zaujala práve chémia?

Riešenie problémov bolo ako skladanie puzzle. Nie až také ťažké, ako sa na prvý pohľad zdá, a na konci čaká satisfakcia. Po gymnáziu v Poprade bolo prirodzené podať si prihlášku na vysokú školu. Prijali ma na Prírodovedeckú fakultu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, na odbor chémia – a bolo to. Rozmýšľala som aj nad inými možnosťami ako biológia alebo lekárska fakulta. No prvý deň v laboratóriu rozhodol a je z toho láska na celý život.

Ako prebiehalo vaše štúdium chémie v Košiciach?

Prvýkrát na internáte v cudzom meste, nikoho som tam nepoznala. Bolo to veľa nových začiatkov. Už počas prvého týždňa som spoznala celý ročník a niektoré priateľstvá trvajú dodnes. Osamostatnila som sa, vyrástla som. Ak ide o vysokú školu, bol to trochu boj. Po prvom roku z nás ostala len polovica, ale nesúťažili sme medzi sebou, veľmi sme si navzájom pomáhali. Tu sa ponúka otázka, či som cítila, že sa ku mne správajú ináč, no odpoveď je, absolútne nie. Bolo dôležité, čo má človek v hlave a nie, ako vyzerá alebo odkiaľ pochádza. A tak to vo vede je a aj naďalej bude.

Rozumeli príbuzní a známi z Novej Lesnej vašim vedeckým ambíciám?

Vynorila sa mi jedna spomienka. Staršia pani, taká milá babička z dediny, mi raz povedala: „Ty chodíš stále do školy? Nechceš sa vydať?“ Mohla som vtedy mať devätnásť alebo dvadsať rokov. Aj vysvetliť, čo študujem, bolo vždy zaujímavé. Vedca nestretnáš na ulici každý deň a nikto si aj tak úplne nevedel predstaviť, o čo ide. Niekedy bolo jednoduchšie hovoriť, že budem laborantka, čo je stredoškolský odbor, ale to si ľudia ve-

◆ Miroslava Čonková

deli lepšie predstaviť. To, že som vlastne vedec, inovátor, je predsa len trochu abstraktné.

Kedy a prečo zvíťazilo doktorské štúdium v Poľsku?

Po ukončení druhého stupňa vysokoškolského štúdia v Košiciach, kedy som dostala titul magisterka, som sa chcela ďalej rozvíjať. A na Slovensku, pokiaľ štátna pokladnica nedá viac peňazí na vedu, je to veľmi ťažké, priam nemožné. Preto som sa roz-

hodla skúsiť šťastie v zahraničí. Prišlo obdobie písania mejlov do všetkých kútov Európy, z ktorých som dostala niekoľko pozvánok na pohovory. Prijali ma do Poľska a Švajčiarska, no prekvapením pre mňa bolo, že úroveň vedy a technického vybavenia v Poľsku je v podstate taká istá ako v západných krajinách Európy, no s menšou jazykovou bariérou. Navyše výskum konkrétneho tímu, do ktorého ma prijali, sa mi páčil viac. Už som tu dva roky a svoje rozhodnutie nelutujem.

V. Ledecký: Nedokážem stráviť predstavu o rómskej osade obtiahnutej páskou

Bratislava 9. apríla (TASR) – Poslanec národnej rady Vladimír Ledecký (Za ľudí) hovorí, že nedokáže stráviť predstavu o rómskej osade obtiahnutej páskou a stráženej vojakmi. Uviedol to na sociálnej sieti. Zdôraznil, že problém ľudí v osadách sa dotýka všetkých.

„Zaspali sme. Nekonalí sme vopred, aj keď sme vedeli, čo sa môže stať a zákonite sa stane,“ naznačil. V súčasnosti začínajú mať osady podľa neho vážny problém. Poslanec však dúfa, že nie je neskoro, a vyzýva na činy. Myslí si, že ak sa teraz pomôže ľuďom v osadách, pomôže sa tým všetkým. „Je potrebné zintenzívniť testovanie, zabezpečiť dôstojnú karanténu, vyslať kvalitnú asistenciu, posilniť modernú intervenciu,“ vymenúva.

Testovanie obyvateľov rómskych komunít realizovali aj v Podskalke

Humenné 10. apríla (TASR) – Testovanie obyvateľov v rómskych komunitách zamerané proti prípadnému šíreniu nového koronavírusu sa uskutočnilo aj v osade Podskalke v Humennom. Mesto o tom informovalo 9. apríla na svojej webovej stránke s tým, že táto lokalita nebola vytypovaná v rámci prvej etapy takéhoto pilotného testovania, s ktorým štát začal pred týždňom.

Vzorky odoberali vojenský lekári, ktorým sekundovala mestská polícia, terénni pra-

Je iné žiť v Poľsku ako na Slovensku?

Jazyk a kultúra sú si podobné. Poliaci sú veľmi hrdý a priateľivý národ. Keďže som vyrástla pod Tatrami, kde vždy bolo veľa poľských turistov a počas detstva som sa priatelila s poľskými deťmi, mala som dobrý základ. Teraz hovorím po poľsky plynule, čo mi pomáha v každodennom živote. No niekedy, po celom dni hovorenia po poľsky a písania po anglicky, mi zavolá mamka a prestaviť sa na slovenčinu je zábavné, hlavne pre toho na druhom konci linky.

Priblížite nám váš deň, keď ho môžete venovať sama sebe?

Takých dní je veľmi málo, no snažím sa o tzv. work-life balance. Moje štúdium vyzerá tak, že pracujem hlavne v laboratóriu. Od magisterského štúdia sa to veľmi líši. Už žiadne prednášky, a potom večer s priateľmi do kina alebo na pivo. Je to viac podobné zamestnaniu, v ktorom sa však mnohokrát v práci pokračuje doma. Keďže väčšinu dňa zamestnávam moju analytickú stránku, tak ak si nájdem chvíľu pre seba, snažím sa zapnúť tú tvorivú. Maľujem, fotografujem, šijem. Nehovorím, že dobre, ale ako forma odpočinku je to výborné. Keď mám plánovaný voľný čas, snažím sa cestovať a spoznávať svet, ako sa dá. Vďaka mojej profesii to nie je také ťažké, keďže aktívna účasť na medzinárodných vedeckých konferenciách je jednou z povinností doktoranda.

Kde všade v rámci Európy ste boli?

Chodím na medzinárodné konferencie, a vtedy sa dá pobyt predĺžiť a trochu okúsiť krajinu a jej kultúru. Takto som bola v južnej časti Talianska, vo Francúzsku či vo Švajčiarsku. Všade iná kultúra, architektúra, kuchyňa. Človek potom naberie odvalu a začne cestovať na vlastnú päsť. Vďaka tomu som niekoľko európskych krajín navštívila v rámci mojich cestovateľských snov. Vtedy nerada využívam služby cestovných kancelárií, zato zbožňujem plánovať všetko sama. Od transportu až po turistický chodník v horách Španielska.

Páčilo sa mi všade, kde som kedy bola. Ak by som mala vybrať top, zrejme by to bol Lisabon. Ľudia sú priateľiví a jazyk je zábavný.

madnom výskyte závažného ochorenia. Otázka, ktorou je potrebné sa zaoberať je, či skutočne hovoríme o hromadnom výskyte, pretože plán ústredného krízového štábu počíta s možnosťou uzatvorenia osád až v prípade dosiahnutia desiatich percent potvrdených prípadov nákazy v osade. Také počty nakazených medializované informácie nepotvrdili.

V súčasnosti však vystupuje do popredia oveľa dôležitejšia otázka. Ochrana zabezpečená uzavretím celej komunity je smerovaná navonok, chráni ostatné obyvateľstvo. Z medializovaných informácií som však nezistila, akým spôsobom bude zabezpečená ochrana života a zdravia tých, ktorí ostali uzavretí v osadách. Nemám informácie o tom, kde boli umiestnené osoby, ktoré boli pozitívne testované, či a akým spôsobom sa zisťoval okruh osôb, s ktorými sa pozitívne testované osoby stýkali, aký je ďalší plán zabezpečenia izolácie a karantény všetkých osôb, ktoré môžu byť ďalším zdrojom nákazy.

Považujem za nevyhnutné v prvom rade zabezpečiť, aby sa šírenie nákazy zastavilo priamo v osade. Preto som sa dnes s vyššie uvedenými otázkami obrátila na hlavného hygienika Jána Mikasa.

Som presvedčená, že uzavretie osád a prítomnosť armády bude znamenať ďalšiu stigmatizáciu tých, ktorých problémy sú dlhodobo ignorované. Preto musí byť štát pri prijímaní obmedzení aj v tak zložitých situá-

ciách mimoriadne citlivý a musí poskytnúť obyvateľom marginalizovaných komunít čo najefektívnejšiu pomoc.

Mária Patakyová, verejná ochrankyňa práv

Vláda schválila opatrenia hospodárskej mobilizácie

Bratislava 9. apríla (TASR) – Kabinet premiéra Igora Matoviča zaviazal ministerstvá, okresné úrady, ale aj ďalšie organizácie vykonať opatrenia hospodárskej mobilizácie. Nariadenie sa týka organizácie výroby, dodávok dôležitých tovarov a služieb, organizácie zdravotného, sociálneho či dopravného zabezpečenia, poskytnutia vysielacieho času v RTVS alebo aj využitia štátnych hmotných rezerv. Vyplýva to z materiálu Návrh nariadenia vlády SR na vykonanie niektorých opatrení hospodárskej mobilizácie, ktorý schválila vláda.

Vláda napríklad zaviazala ministerstvá alebo okresné úrady, ktoré sú subjektmi hospodárskej mobilizácie, vybrať zariadenia, ktoré budú vhodné na umiestnenie repatriovaných fyzických osôb alebo nakazených fyzických osôb do karantény. Pokiaľ ide o karanténne oblasti v rómskych osadách, prípadne o iné určené oblasti, tak v nich má príslušné ministerstvo zabezpečiť zásobovanie pitnou vodou alebo potravinami, ako aj ich dezinfekciu a stráženie.

Počas celého pobytu som sa naučila povedať olá (ahoj) a obrigado (ďakujem), čo úplne stačilo. Na všetko iné som si vystačila s angličtinou. Kuchyňa je skvelá, na európske pomery je tam lacno a všade, kam sa človek obzrie je niečo pekné, zaujímavé. Tu pekná ulička, tu pekný výhľad na more, tu historická električka. Už len chodenie po náhodnej ulici je pastva pre oči.

Podarilo sa vám ísť aj za hranice Európy?

Mala som to šťastie. Tu už boli prípravy zložitejšie, no zážitky o to cennejšie. Som veľmi vďačná, že som mala napríklad šancu vidieť trochu z Ázie. Aj tú vyspelú, aj tú rozvojovú. To človeku trochu otvorí oči a vidí, že naše Slovensko, na ktoré sa tak často sťažujeme, je naozaj bohaté a aj keď je tu stále priestor na rozvoj, mali by sme byť trochu viac vďační za to, čo máme.

Fascinujúci bol stret techniky a tradície v Japonsku. Na jednej strane vidíte robotické reštaurácie a na druhej strane šintoistické svätyne, kde do dnešného dňa prebiehajú rituály tak isto, ako to bolo pred sto, dvesto rokmi. Súčasne možno prechádzať uličkou, ktorá je plná japonskej popkultúry, postavičiek anime, zvieracích kaviarní a za rohom je tradičná reštaurácia, kam človek radšej vojde s japonským známym, aby si neurobil hanbu, lebo napríklad nevie, že pri vchode sa má vyzuť. Japonsko je takisto krajina, o zvykoch ktorej si predtým treba trochu prečítať, aby sa nestalo niečo, čo je všeobecne prijaté za neslušné. Napríklad

♦ V laboratóriu je niekedy aj sranda.

podávať ruku, jeť počas chodenia, telefonovať v autobuse alebo inom prostriedku verejnej dopravy. Nie preto, že by vás niekto upozornil, na to sú Japonci príliš slušní, ale podľa mňa treba rešpektovať zvyky krajiny, po ktorej sa cestuje.

Koronavírus musí byť aj váš veľký nepriateľ, či?

Samozrejme, koronavírus mi trochu zhatil plány. Mala som ísť na konferenciu na Sardínii, ktorá bola presunutá na ďalší rok. Na druhej strane si uvedomujem, že po vypuknutí choroby v Taliansku bolo potrebné

♦ V roku 2017 navštívila Bangkok.

Situácia v uzavretých rómskych osadách na Spiši je v súčasnosti pokojná

Košice 10. apríla (TASR) – Situácia v rómskych osadách na Spiši, ktoré sú v karanténe, je v súčasnosti pokojná. Informovala o tom hovorkyňa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach Lenka Ivanová.

Podľa jej slov je vyčlenený potrebný počet príslušníkov Policajného zboru SR, ktorí v súčinnosti s Armádou SR dohliadajú na to, aby nedošlo k pohybu osôb, ktoré sa majú zdržiavať v uzavretých osadách. „Týmto osobám je, samozrejme, zabezpečený aj prístup potravín a liekov tak, aby z uvedených osád nemuseli odchádzať za nákupmi. Aj napriek počiatkovej nervozite zo strany obyvateľov osád a snahe nájsť spôsob, ako z uzavretej osady odísť, je v súčasnosti situácia pokojná, naďalej však monitorovaná,“ uviedla.

Ako Ivanová spresnila, v prípade akýchkoľvek pokusov o únik z týchto osád sú Policajný zbor SR a Armáda SR pripravení operatívne reagovať a vyčleniť ďalších príslušníkov, „aby izolácia týchto osôb prebehla bez problémov a komplikácií“.

Horehronie zdôrazňuje prevenciu proti koronavírusu najmä v rómskych komunitách

Šumiac/Brezno 10. apríla (TASR) – Horehronská dedina Šumiac prešla úspešne testovaním na ochorenie COVID-19. Vý-

sledky miestnej marginalizovanej skupiny obyvateľstva sú negatívne. Konstatuje to na sociálnej sieti podpredseda Banskobystrického samosprávneho kraja Ondrej Lunter.

„Testom však opatrenia nesmú končiť. Dôležitá je prevencia, preto sme obci odovzdali ochranné a dezinfekčné prostriedky pre komunitných pracovníkov v prvej línii. Starostka Šumiaca od vypuknutia krízy svoj pomocne zabezpečila rúška všetkým ohrozeným obyvateľom. V miestnej rómskej osade je zabezpečený prístup k vode a neúnavne obyvateľom vysvetľujú potrebu hygieny, ako i správne nosenie ochranných pomôcok,“ zdôraznil O. Lunter a vyjadril presvedčenie, že obyvatelia kraja to spoločne zvládnu.

Príslušníci rómskej komunity sú v centre pozornosti aj v metropole Horehronia. Tvoria približne desať percent populácie v meste Brezno.

„Problém, ktorý sa u marginalizovaných komunít často opakuje, je zhromažďovanie sa na verejných priestranstvách, čo môže uľahčiť šírenie nového koronavírusu,“ konštatoval náčelník mestskej polície Július Štulajter.

Breznianska samospráva preto špeciálne pre nich vydala a rozdistribuovala letáky s informáciami o rizikách nákazy ochorením COVID-19, o hygienických a iných preventívnych opatreniach, ktoré môžu pomôcť predísť nákaze. Zároveň do lokalít

♦ Miroslava Čonková počas konferencie v Indii.

robiť ťažké rozhodnutia a situácia bola veľmi dynamická. V podstate zo dňa na deň boli robené nové rozhodnutia, z čoho vznikali nové ohraničenia. Dobrou správou je, že pomaličky znovu bude možné chodiť na konferencie a cestovať.

Cestovanie je určite aj finančne náročné, ako to zvládáte?

Veľa miest som mala možnosť navštíviť vďaka konferenciám, ktoré sú v plnej výške hrazené univerzitou. Predĺženie výjazdu je samozrejme z vlastných zdrojov, ale časť nákladov je už zaplatená, napríklad letenka.

♦ V roku 2019 navštívila Tokyo. Plánuje cestu do Vietnamu a Tajvanu.

Iné krajiny som navštívila v rámci zahraničnej stáže, ktorá je súčasťou môjho doktorského štúdia. Poľsko má veľa grantových agentúr a niektoré sa výlučne špecializujú na mobilitu PhD študentov, mladých vedeckých pracovníkov. A na niektoré moje cestovateľské plány som si jednoducho odložila. Neplatím pôžičku, zatiaľ nemám deti, psa ani mačku a namiesto nového televízora si radšej odložím na letenku. Všetko je vec priorit.

Máte ešte nejaký nesplnený cestovateľský sen?

Tých je samozrejme veľa a stále sa menia. Momentálne je to východná Ázia – Kórea a Tajvan. Ale láka ma aj Singapur či Vietnam. Ako vidieť, nie je to jedna konkrétna destinácia, ktorá ma priťahuje, ale typ kultúry a prírody. Ešte neviem, kam ma moja profesia zavedie, takže dúfam že to bude v budúcnosti možné.

Ako vidíte svoju budúcnosť z hľadiska svojej kariéry, prípadne rodinného života?

To je ťažká otázka a odpoviem úprimne. Ešte neviem. Som otvorená mnohým možnostiam. Chcela by som vlastnú rodinu, ale zároveň je moja kariéra pre mňa dôležitá, chcela by som mať svoj vlastný výskumný tím. Takže som sama zvedavá, ako sa to všetko bude dať dosiahnuť. A kde a kedy to bude? To je zatiaľ vo hviezdach.

Text: Tomáš Sivák,
foto: archív MČ

s najväčšou koncentráciou osôb z tejto komunity už pred časom umiestnila nádrže s pitnou vodou.

Podľa Štulajtera spočíva práca členov miestnej občianskej poriadkovej služby predovšetkým v predchádzaní konfliktov medzi minoritnou a majoritnou časťou obyvateľstva, v čase pandémie nového koronavírusu sa venujú aj kontrole dodržiavania opatrení na zamedzenie šírenia nebezpečného ochorenia. Nedisciplinovaných ľudí upozorňujú na nosenie ochranných prostriedkov a dodržiavanie hygienických opatrení. Dôležitú úlohu zohráva i znalosť rómskeho jazyka, vďaka ktorej dokážu tlmočiť aktuálne nariadenia vlády a hygienikov.

Vojaci otestovali na koronavírus 1 464 ľudí v 57 rómskych osadách

Chminianske Jakubovany 10. apríla (TASR) – Spolu 1 464 ľudí v 57 osadách otestovali vojaci v rámci akcie Karusel od začiatku testovania zameraného proti šíreniu nového koronavírusu v rómskych komunitách. TASR o tom informoval hovorca Síl pre špeciálne operácie Ozbrojených síl SR Mário Pažický. Ako uviedol náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR Daniel Zmeko, ide aj o pomoc pre väčšinové obyvateľstvo.

„Musíme si uvedomiť, že pomocou tejto komunity pomáhame aj majoritnej časti obyvateľstva. Musíme vytvoriť také pod-

mienky, aby naše zdravotné zariadenia, štátne či neštátne, dokázali pri náraste tejto krízy zvládnuť prílev pacientov,“ povedal Zmeko počas testovania v osade v Chminianskych Jakubovanoch v okrese Prešov s tým, že prevencia je základným predpokladom úspechu.

Ako doplnil Tomáš Sivák z príspevkovej organizácie ministerstva zdravotníctva Zdravé regióny, väčšina testovaných mala nielen rúška, ale aj rukavice.

Pre realizáciu vojenskej operácie Karusel boli v teréne – v osadách – pôvodne nasadené štyri tímy zložené približne z pätnástich ľudí. Neskôr k nim pribudli ďalšie štyri. Pažický pripomenul, že pre úlohy operácie na výterové testovanie marginalizovaných komunít bola vyčlenená aj letecká technika slovenských vzdušných síl. Vrtuľníky UH-60 Black Hawk slúžia pre medicínsky transport, dovoz výterových setov a odvoz odobratých vzoriek. „Dá sa očakávať, že dnes budú vzdušným mostom testy prepravené do trenčianskeho a bratislavského laboratória, do ktorých sme testy týmto spôsobom dopravili už po dva razy,“ spresnil.

V osade Ladislavov dvor sa začalo testovanie obyvateľov

Levice 24. apríla (TASR) – Obyvateľov rómskej komunity v lokalite La- str. 8 >>>

Dominik Pompa: Vzdelanie je kľúčom k príležitostiam a zabezpečeniu dobrej práce

Dominik Pompa pracuje v úrade splnomocnenkyne vlády ako oblastný koordinátor v projekte, ktorý je zameraný na rómske deti v materských školách. Pochádza z mestečka Podolíne v okrese Stará Ľubovňa. Už tretí rok žije so svojou manželkou a synom Dominikom v Kežmarku. Pochádza z rodiny, kde je vzdelanie na prvom mieste. Jej členovia sú rozcestovaní na rôznych miestach v Európe, ale sledujú verejné dianie v našej spoločnosti a veľa o politike diskutujú v rodinnom krugu.

Aká je vaša rodina?

Mám troch súrodencov, dvoch bratov a jednu sestru. Moji rodičia majú ukončené stredoškolské vzdelanie. Otec celý život pracoval ako murár a mama pracovala menej, keďže mala zdravotné problémy, naposledy pracovala ako terénna pracovníčka. Najstarší brat už dlhodobo žije v Írsku, kde pracuje manuálne ako obkladač, no snažil sa aj o štúdium na vysokej škole v odbore informačné technológie – programátor, žiaľ to nedošlo. Sestra žije v Českej republike, má skončenú strednú zdravotnú školu a pracuje ako zdravotná sestra. Mladší brat momentálne pracuje ako kuchár, ale je prijatý na vysokú školu, takže od septembra bude študentom ekonómie a manažmentu na Univerzite Mateja Bela.

Pochádzam zo skromných pomerov, no napriek tomu moji rodičia kládli dôraz na dobré výsledky v škole. Otec nám často kontroloval žiacke knižky. Rodičia sa snažili, aby sme to mali v živote ľahšie a mali sa lepšie ako oni. Nemohli nám zabezpečiť budúcnosť v podobe majetkov, nehnuteľností, ale do nás vstúpili hodnoty ako česť, spravodlivosť, skromnosť a bazírovali na potrebe

vzdelania. Naučili nás byť sebestačnými a flexibilnými, aby sme nezabúdali na svoj pôvod, že sme Rómovia a máme byť na to hrdí, čo je v dnešnej dobe veľmi dôležité a za čo im veľmi ďakujem.

Máte ako rodina nejaké zvyklosti?

Nenazýval by som to zvyklosťami, ale v našej rodine sme vychovávaní v kresťanských hodnotách, k čomu nás viedli naši rodičia už od narodenia, takisto ako viedli mojich rodičov starí rodičia. Dá sa povedať, že u Rómov to je tradičné a väčšina z nás je veriacich, no v našej rodine vieru viac praktizujeme. Nenavštevujeme kostol len v prípade nejakej sviatosti, ale chodíme do kostola pravidelne. Dnes to už je pasívnejšie, keďže viacerí z našej rodiny sú roztrúsení po svete. Samozrejme, pravidelné chodenie do kostola z náš nerobí lepších ľudí, no na druhej strane je to u nás skôr hodnotová záležitosť, dá sa povedať, že potreba. Zvyklosti máme skôr také naše tradičné rómske, pri slávení svadieb, radi sa bavíme, máme radi našu tradičnú rómsku hudbu. Vypichol by som jednu zvyklosť, že sa zaujímate o verejné dianie v našej spoločnosti, o politiku. O tom sa vieme porozprávať, občas pohádať, pri každej príležitosti.

V akom prostredí ste vyrastali ako dieťa a tínedžer?

Dá sa povedať, že v zmiešanom prostredí, aj keď som bol určite v častejšom kontakte s Rómami. Vyrastal som na ulici s viacerými rómskymi chlapcami, často som bol v kontakte s ich rodinou, kde sme sa spolu hrali, no mal som aj nerómskych kamarátov. Škôlku som navštevoval spolu s bratrancom, ostatní v triede boli Nerómovia. Na základnej škole sme už boli

viacerí Rómovia, čo sa aj prejavilo mojim častejším kontaktom s nimi, keďže mi boli prirodzene bližší. Mal som aj pár dobrých kamarátov z majority, s ktorými sme sa navzájom navštevovali. Na strednej škole som bol jediný Róm v triede a na celej škole sme boli traja.

Prvé dni boli pre mňa ťažké. Bál som sa, ako ma spolužiaci prijmu. Spočiatku som pociťoval nejaké predsudky od jednotlivcov, ale postupom času tieto predsudky opadli. Pomohol mi aj triedny učiteľ, ktorý poznal našu rodinu a hneď na začiatku ma predstavil v triede ako Róma, čo mi asi pomohlo. Samozrejme, aj ja som sa o to pričinil, keďže som spolužiakom nedal príležitosť si na mne posilňovať svoje sebavedomie alebo povyšovať svoje ego. Ukázal som im, že som taký istý ako oni a chcem sa vzdelávať taktiež ako oni. Bol som tri roky predsedom triedy. Nakoniec sa to prejavilo vo veľmi dobrých vzťahoch a dodnes sa s niektorými spolužiakmi stretnem, alebo si zavoláme.

Štúdium máte za sebou. Akými školami ste prešli, a prečo ste sa pre ne rozhodli?

Stredná škola bola obchodná akadémia a vysokú školu som vyštudoval v Nitre na Fakulte ekonomiky a manažmentu Slovenskej poľnohospodárskej univerzity. Prečo som sa takto rozhodol? To je dobrá otázka, doteraz neviem. Túžil som, aby ma raz niekto oslovil „pán inžinier“, túžil som po titule Ing., veľmi sa mi to páčilo, dobre mi to znelo v ušiach. Ale reálne asi bolo to, že vedľa nás bývala moja teta, ktorá mala ukončenú taktiež obchodnú akadémiu a pracovala ako ekonómka. Predpokladám, že to bol ten impulz, ktorý mi od detstva zarezoval, a preto som sa rozhodol pre štúdium na

obchodnej akadémii a neskôr na vysokej škole v tejto oblasti.

Ako vás vnímali spolužiaci a učelia?

Nedá sa to zovšeobecňovať. Každý sme nejaký, a tak to aj bolo s mojimi učiteľmi, od základnej až po vysokú školu. Vždy sa nájde niekto, kto má v sebe zakorenené predsudky. Bolo pár učiteľov, ktorým som musel viackrát dokazovať, že aj Róm môže byť šikovný, že aj Róm môže ísť študovať na lepšiu strednú školu, že aj Róm môže ísť dokonca študovať na ekonomickú

vysokú školu, ale týchto prípadov bolo chvalabohu veľmi málo. Na druhej strane ma to poháňalo dopredu a motivovalo dokázať, že aj Róm na štúdium môže mať. Dôležité je mať v týchto situáciách pevné nervy, nezlomnú vôľu a nebrať si to osobne. Povieť to s takým ekonomickým podfarbením, že ja som prejavy predsudkov od učiteľov považoval za „pozitívne externality“, ktoré som vedel pretažiť do mojej zvýšenej motivácie. Na vysokej škole som sa cítil ako plnohodnotný člen kolektívu

dislavov dvor, ktorá je súčasťou mesta Levice, začali 24. apríla testovať Ozbrojené sily SR v spolupráci so štátnou príspevkovou organizáciou ministerstva zdravotníctva Zdravé regióny.

Pri testovaní poskytuje súčinnosť aj mesto Levice prostredníctvom mestskej polície, terénnych sociálnych pracovníkov a pracovníkov komunitného centra.

Osada Ladislavov dvor je od mesta vzdialená približne štyri kilometre, žije v nej prevažná časť rómskej komunity. V roku 2002 bolo v lokalite odovzdaných do užívania tridsaťdva nových bytov v štyroch barakoch, o päť rokov neskôr k nim pribudlo ďalších osem nájomných bytov. Oficiálne je v lokalite nahlásených zhruba stotridsať ľudí, reálne je však ich počet vyšší.

V rómskej osade v Bystranoch hygienici zrušili karanténu

Bystrany 25. apríla (TASR) – Hygienici zrušili v sobotu zákaz styku obyvateľov rómskej osady v Bystranoch v okrese Spišská Nová Ves s ostatným obyvateľstvom. Dôvodom je, že sa tam nevyskytol ďalší prípad ochorenia COVID-19 a deväť pozitívne testovaných sa vyliečili.

Hygienička Regionálneho úradu verejného zdravotníctva v Spišskej Novej Vsi Renáta Hudáková apeluje na obyvateľov spomenutej osady, aby uvoľnením z karantény aj naďalej dodržiavali nosenie rúšok, zvýšenú hygienu, či už osobnú alebo pri pohybe v rámci nákupov. „Taktiež, aby dodržiavali čo najmenej zhromažďovanie sa v rámci osady alebo prípadne aj pri pohybe do iných miest,“ povedala Hudáková.

Nasadenie profesionálnych vojakov v prospech domáceho krízového manažmentu v rámci boja proti šíreniu ochorenia COVID-19 je podľa ministra obrany Jaroslava Naďa (OĽaNO) ukázkovým príkladom spôsobilosti a profesionality Ozbrojených síl SR. „Mali sme tu okolo tridsať lekárskeho zásahov, ktoré poskytli lekári Ozbrojených síl SR a zdravotníci. Veci, ktoré súviseli s bežným chodom, to znamená zaistovanie potravín, vody, hygieny, to všetko budeme vykonávať aj naďalej v iných osadách tak, aby sme naozaj

pomáhali ľuďom aj v tejto oblasti,“ povedal Naď.

Podľa premiéra Matoviča sa rómska osada v Bystranoch stáva vzorom pre celé Slovensko. „Vzhľadom na to, že tí ľudia si povedali, že budú zodpovední, dodržiavali pravidlá a nemali medzi sebou pri domoch vojakov, policajtov, ktorí by ich držali v domoch, dokázali sa vírusu ako spoločenstvo zbaviť. Keď si zoberieme vzor z obvyčajnej rómskej osady, my, ako Slovensko a budeme sa správať rovnako zodpovedne, dokážeme úplne rovnaký malý zázrak, aký dokázali v samotných Bystranoch,“ uviedol premiér.

Člen permanentného krízového štábu a poslanec národnej rady Peter Pollák (OĽaNO) je presvedčený o tom, že cieľným testovaním ľudí v rómskych osadách zachránili množstvo životov. „Dodnes sme otestovali približne šesťtisíc ľudí v rómskych komunitách. V dvanástich troch sa nový koronavírus vyskytol. Som rád, že sme obec Bystrany identifikovali ako jednu z prvých, čím sa nám podarilo zachrániť aj mnohých ostatných ľudí, ktorí sa mohli nakaziť,“ povedal Pollák.

„Zvládli sme to a ukázali sme, že aj Rómovia sú disciplinovaní a vedia sa postarať o seba a svoje deti. Myslím si, že veľmi veľa roboty urobila miestna občianska po-

♦ Na snímke Rómovia, pravoslávni veriaci, čakajú na posviacku paschálnych jedál v Medzilaborciach 19. apríla 2020. FOTO TASR – Milan Kapusta

a triedy. Občas sa našli narážky na Rómov. Bolo to však spojené skôr s rôznymi typmi na internáte, ktorí ma nepoznali. S takýmto ľuďmi som kontakt neudržiaval.

Ako je u vás v rodine vnímané vzdelanie?

V rebríčku priorít má jednu z najvyšších priečok. Nemôžem povedať, že každý v mojej rodine má vysokú školu, no maturita je u nás viac menej samozrejmosť. Na druhej strane sa zas nechcem chváliť, ale štatisticky by ste v iných rómskych rodinách viac vysokoškolsky vzdelaných ľudí asi hľadali márne. Máme v rodine lekára, máme už aj zubára, viacerých učiteľov, učiteľov hudby, inžiniera a podobne. Mám bratranca, ktorý študuje na prestížnej University of Cambridge a sesternicu študujúcu na Karlovej univerzite v Prahe. Viacerí z rodiny sú úspešní aj bez vysokej školy, sú šikovní vo svojom povolání, či už ako murári, kuchári. Aj oni sa v živote uplatnili a dosiahli určitú životnú úroveň. Myslím, že z toho je asi zrejmé, že vzdelanie je u nás na popredných priečkach a je v našej rodine samozrejmosťou. Motiváciu nemusíme hľadať ďaleko, pozitívne vzory máme pod nosom, dokonca aj pre majoritu môžeme byť vzorom.

Kedy a prečo ste sa rozhodli pre úrad splnomocnenkyne vlády?

Počas štúdia na vysokej škole som bol poberateľom rómskeho štipendia, ktoré mi otvorilo cestu k spoznaniu nových ľudí. Zúčastňoval som sa rôznych školení, kde som sa mohol prezentovať a kde som aj spoznal veľa rómskych lídrov. Získal som lepší obzor o živote Rómov, o problémoch, s ktorými sa boria, o tom, čo potrebujú a o tom, čo sú reálne problémy Rómov. V rámci môjho štúdia v Nitre sa mi naskytla možnosť sťažovať v poslaneckej kancelárii bývalého poslanca Národnej rady SR a splnomocnenca vlády pre rómske komunity Petra Polláka, ktorú som využil. Touto sťažou som získal veľmi zaujímavú skúse-

nosť, spoznal som aj túto našu inštitúciu, za čo som vďačný. Tam nastal zlom. Vedel som, že raz na Úrade splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity budem pracovať. Neprešlo veľa času, a po ukončení štúdia som istý čas pobudol v Írsku. Po krátkom čase prišla príležitosť pracovať na úrade splnomocnenca, čo som samozrejme využil. Asi som presvedčil počas mojej stáže v poslaneckej kancelárii o svojom potenciáli a kvalitách, keďže som dostal pekný pochvalný list. Na úrade pracujem dodnes. Je to príležitosť aspoň nejakým spôsobom pracovať na zlepšení situácie rómskej komunity. Môžem to veľmi zjednodušiť a konštatovať, že vzdelanie je kľúčom k príležitostiam a aj k zabezpečeniu dobrej práce.

Čomu konkrétne sa v tejto práci venujete?

Od nástupu na úrad som pracoval ako finančný manažér v Národnom projekte Komunitné centrá. Po čase sa v regiónoch otvárali nové regionálne kancelárie a bol som presunutý do novovzniknutej regionálnej kancelárie v Kežmarku, takže som doma. Pracujem ako regionálny koordinátor v Národnom projekte PRIM – projekt inklúzie v materských školách. Mám na starosti sedemnášť lokalít, materských škôl v rámci kežmarského okresu, časť z okresu Stará Ľubovňa a časť z okresu Poprad. V rámci mojej práce sa nepriamo venujem tomu, aby tieto materské školy navštevovali rómske deti a aby sa ich počet zvyšoval, aby boli deti lepšie pripravené pri prechode zo škôlky do školy a aby boli naše materské školy inkluzívne. Ako regionálny koordinátor som v kontakte so samosprávami, vedením materských škôl. Pravidelne navštevujem materské školy, poskytujem im metodickú podporu spojenú s nevyhnutnou administratívou, ktorá je vyžadovaná pri realizácii národných projektov.

Čo máte vo svojej práci rád?

Môžem vidieť výsledky. Svojím konaním môžem ovplyvňovať chod materských škôl, komunikovať s ve-

dením obcí a vplývať na myslenie ľudí v konkrétnych lokalitách. Je to veľmi náročná práca a vyžaduje si vysokú flexibilitu v komunikácii, citlivý prístup a poznanie každej lokality. V niektorých obciach sú výsledky viditeľnejšie, v niektorých menej. Musím konštatovať, že vo viacerých obciach, kde žijú marginalizované rómske komunity, nie sú kompetentní ochotní hľadať možnosti a využívať príležitosti na začlenenie danej komunity. Je to na škodu celej komunity, nielen minority. Zažil som aj úsmevné situácie pri návštevách v obciach, kde keď vedľa, že ste z úradu splnomocnenkyne vlády, snažia sa tváriť, že sú tá najinkluzívnejšia materská škola. No keď im vysvetlíte, o čom je inklúzia a zmiešané kolektívy, tak už sa zrazu tak pozitívne netvária.

Ako vnímate vzdelanie v živote Rómov?

Vzdelanostná úroveň Rómov je všeobecne na veľmi nízkej úrovni, aj keď sa to malými krokmi zlepšuje. Porozumel som tomu, že vzdelanie pre Rómov nemá väčší význam a pochopil som prečo. Celková životná úroveň na Slovensku je nízka, a keď si to spojíme s vysokou nezamestnanosťou v posledných dekádach a vysokou mierou predsudkov majority voči Rómom, tak sa dá pochopiť nezaujím Rómov o vzdelanie. Jednoducho si často hovoria, načo nám je škola, keď gadžovia sami prácu nemajú a chodia do zahraničia. Aj keby sme mali vzdelanie, nezamestnajú nás, pretože sme tmaví. V istej miere je to aj premietnuté do reality. Tým nechcem povedať, že vzdelanie u Rómov nie je dôležité. Musím konštatovať, že práve vzdelanie je jedným z kľúčov vymania sa Rómov z generačnej chudoby. Myslím si, že Rómovia s určitým vzdelaním majú predsa väčšiu šancu uplatniť sa na trhu práce. Neznamená to, že nadobudnutím vzdelania nájdú automaticky prácu, ale štúdium otvára veľa možností ako spoznať nových ľudí, ako nadobudnúť určité schopnosti a kompetencie, ako sa stať sebastačnejším, ako vedieť reagovať na rôzne životné situácie.

Tu je pes zakopaný, toto si Rómovia neuvedomujú, respektíve nie sú ochotní obetovať pár rokov štúdia a získať vyššiu šancu uplatniť sa. Častokrát ich zlomí vidina rýchleho zárobku. V mladom veku odchádzajú za prácou spolu s rodičmi na rôzne stavby, čo im v krátkodobom horizonte prináša viac peňazí do domácnosti, no z dlhodobého horizontu to zlepšenie ich životnej úrovne neprináša. Musím však povedať, že veľakrát je to opodstatnené, keďže takto riešia svoje existenčné problémy. Tí najchudobnejší bojujú dennodenne so základnými potrebami a neostáva tam priestor na to, aby motivovali a zabezpečovali podmienky na vzdelávanie svojich detí. Napriek tomu všetkému si myslím, že vzdelanie je optimálnym riešením ako si zabezpečiť lepšiu budúcnosť.

Majú Rómovia na Slovensku šancu na zmenu v živote?

Čo znamená zmena v živote Rómov? Dôležitejšie ako integrovať Rómov je integrovať celú našu spoločnosť. Častokrát počujeme o rómskej problematike. Podľa mňa rómska problematika neexistuje, existujú problémy, ktorými sa borí naša krajina. Tieto problémy sa týkajú celej našej spoločnosti, ale bohužiaľ Rómovia sú tí, ktorí to pociťujú v najväčšej miere, čo poznačuje už viackrát spomínaná vysoká miera predsudkov a rasistické postoje značnej časti nášho obyvateľstva.

Riešenie je jednoduché, kým sa nezlepší celková životná úroveň majority, nezlepší sa ani situácia v segregovaných lokalitách. Zmena si vyžaduje nastavenie komplexného prístupu od legislatívnych opatrení, redukcie korupcie v našej krajine, zlepšenia podnikateľského prostredia, vytvárania pracovných príležitostí, zvýšenia konkurenčioschopnosti, zvýšenia mzdového ohodnotenia, odstránenia segregácie v školách. Toto určite prispeje aj k zmene v živote Rómov, lebo ich to motivuje. Počujeme reči o tom, ako Rómom vyhovuje ako žijú, ako im je dokonca dobre, aké výhody

majú, čo je samozrejme hlúposť. Každý sa chce mať v živote lepšie, no nie každý má tú príležitosť. Značná časť Rómov zo segregovaných lokalít žije v generačnej chudobe a sami sa z tejto chudoby nedokážu dostať, pretože potrebujú pomoc. Riešenia existujú. Ako som spomínal vyššie, je potrebné, aby sa integrovala celá naša spoločnosť.

Musím doplniť, že spolunažívanie medzi majoritou a minoritou ovplyvňuje rôznym spôsobom aj médiá, neprospeievajú mu ani populistické vyhlásenia politikov, ani rôzne hoaxy, ktoré sa šíria na sociálnych sieťach. Je potrebné eliminovať vytváranie negatívneho obrazu o Rómoch a do popredia by bolo vhodné dostávať viac pozitívnych príkladov. Potrebujeme tolerantnejšiu spoločnosť, ktorá bude akceptovať jednotlivca bez ohľadu na jeho národnosť, farbu pleti a postavenie v spoločnosti. Toto všetko má však súvis s celkovou životnou úrovňou obyvateľstva.

Vaše plány do budúcnosti?

Chcem žiť život so svojou rodinou v pokoji, rado, šťastí, v krásnych denných okamihoch, so zabezpečením toho, čo je pre život potrebné. Chcem vo svojom živote nadobúdať postoje takým spôsobom, aby som bojoval proti predsudkom, aby som bol pozitívnym vzorom a aby som dokazoval spoločnosti, že aj Rómovia môžu byť minimálne plnohodnotnými členmi spoločnosti, ak dostanú svoju príležitosť. A teraz môžem byť trochu konkrétnejší. Momentálne bývam so svojou rodinkou v byte a mám sen, že si raz postavíme svoj vlastný domček. Chcel by som si v budúcnosti nájsť prácu vo svojej profesii. Chcel by som raz pracovať ako ekonóm v nejakej firme. Ale to až niekedy o pár rokov. Momentálne ma práca v Úrade splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity naplňuje a beriem ju aj ako potrebu pomáhať našej komunite. Te avas saste the bachtales savore.

Text: Tomáš Sivák, foto: archív DP

riadková služba, sociálni pracovníci a ostatní ľudia,“ dodal starosta obce Bystrany František Žiga.

Testovanie Rómov v meste Dobšiná nevzbudilo výrazné negatívne reakcie

Dobšiná 26. apríla (TASR) – Testovanie vybraných členov rómskej komunity na ochorenie COVID-19 nevzbudilo v meste

Dobšiná v okrese Rožňava žiadne výrazné negatívne emócie a jej členovia sa mu podrobili bez výhrad. Potvrdil to prednosta Mestského úradu Dobšiná Pavol Burdiga a referent pre styk s rómskou komunitou MsÚ Marián Bubenčík.

„Zatiaľ je to úplne v poriadku. Nevidieť žiadne roztržky a keby k niečomu došlo, určite by sa k nám na úrad prišli ľudia

sťažovať. Veľa urobilo aj to, že zatiaľ nikde na okolí nie je pozitívny nález, takže obyvatelia sú pokojní,“ konštatoval Burdiga.

Ako pokračoval Bubenčík, v Dobšinej bolo otestovaných dovedna tridsaťdva občanov a prebehlo to hladko. „Boli to všetko obyvatelia mesta, ktorí pracovali v zahraničí. To znamená opatrovatelky alebo chlapi, ktorí chodili na brigády. Ľudia boli radi, že sa testuje, lebo dostali viac istoty. Obávali sa o seba a rodiny,“ priblížil.

Negatívne ohlasy na testovanie podľa jeho slov samospráva nezaznamenala. „Skôr možno zo strany majority sa niektorí na to pozerali trochu vyčítavo, prečo práve Rómov testujú a ich nie,“ doplnil Bubenčík, ktorého v meste bežne nazývajú vajdom a istý čas sa tak oficiálne volala aj jeho pracovná pozícia.

Nikto z obyvateľov Ladislavovho dvora nemá COVID-19

Levice 27. apríla (TASR) – Všetkých 47 otestovaných obyvateľov lokality Ladislavov dvor v Leviciach má negatívne výsledky na ochorenie COVID-19. Potvrdilo to vedenie mesta.

Obyvateľov rómskej komunity testovali 24. apríla.

Policajt mal zbiť päť detí v osade, prípad rieši inšpekcia ministerstva vnútra

Bratislava 29. apríla (TASR) – Policajt mal 27. apríla zbiť päť detí v rómskej osade v Kropáčoch. Upozornila na to Únia Rómov na Slovensku. Ministerstvo vnútra uviedlo, že nariadení policajta krátko po zákroku vec preverili a v prípade už koná inšpekcia. Splnomocnenkyňa vlády pre rómske komunity Andrea Bučková považuje policajný zásah proti deťom za neprimeraný a neadekvátny. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva vyzvalo policajného prezidenta Milana Lučanského, aby prípad preveril.

Deti sa mali nachádzať v karanténnej oblasti. Policajt mal vykonávať obhliadku osady spolu s príslušníkmi armády. Keď policajt uvidel, že deti sú vzdialené od svojich domovov, mal ich napadnúť. Taktiež sa im mal vyhrážať služobnou zbraňou a zbiť ich obuškou, opisuje prípad Únia Rómov na Slovensku.

„Žiadame, aby bol tento incident vyšetrený nezávislou komisiou, pretože už nemáme dôveru v nestrannosť zo strany inšpekcie ministerstva vnútra. Viackrát a opakovane sa stalo, že obdobné zásahy skončili po vyšetrení inšpekciou obvinením samotných poškodených a zásah polície bol definovaný ako opráv-

str. 10 >>>

♦ Na snímke Rómovia v uzavretej osade v Kropáčoch 9. apríla 2020. FOTO TASR – František Iván

Viator, oheň a voda / E balvaj, e jag the o pañi

Na krásnej lúke plnej rôznofarebných kvetov žili raz Rómovia. Žilo sa im tam veľmi dobre a boli šťastní. Avšak raz sa lúkou prehnala silná víchrica a skromné príbytky zrovňala so zemou. Rómovia v strachu o holý život utekali pred silnou víchricou do neďalekého lesa, aby ich ochránil. Keď víchrica ustala, vyšli z lesa a Bela – vajda, povedal: „Les nás ochránil pred víchricou, preto sa usadíme tu, pri lese“. Všetci s tým súhlasili, a tak si začali opäť stavať skromné príbytky z dreva, ktoré im poskytol les. Aj tu sa im žilo veľmi dobre a boli šťastní, ale iba do chvíle, kým nezačal blízky les horieť. Oheň preskočil aj na ich príbytky, ktoré začali horieť tiež. Rómovia opäť utekali, ale teraz pred ohňom, aby si zachránili holé životy. Bežali k rieke, veď voda ich pred ohňom ochráni. Keď sa oheň uhasil, vajda povedal: „Voda nás ochránila pred ohňom, preto sa usadíme tu, pri rieke“. Rómovia si začali opäť stavať skromné príbytky neďaleko rieky. Aj tu sa im žilo veľmi dobre a boli veľmi šťastní. Potom začalo pršať a pršalo dlho. Hladina vody v rieke sa postupne dvíhala, rozbúrila, vyliala zo svojho koryta a brala so sebou všetko, čo jej prišlo do cesty, aj príbytky Rómov, ktorí opäť utekali pred búrlivou vodou a ostali bez strechy nad hlavou. „Už toho mám dosť!“ povedal nazlostene vajda. „Pôjdem za vetrom, ohňom a vodou a spýtam sa ich, čo majú proti nám, Rómom, a budem od nich žiadať odškodné!“ ukončil svoju reč vajda a vybral sa za vetrom, ohňom a vodou. Rómom povedal, aby nerobili nič, kým sa nevráti.

Najprv sa vybral za vetrom na sever. Išiel dlho, až kým neprišiel na veľkú zelenú lúku, kde viator vystrájal ako nikdy. Všetko, čo nebolo pripevnené o zem sa krútilo vo vzduchu a svojou silou lámalo, čo mu prišlo do cesty – kríky, kvety, malé stromčeky vytrhával aj s koreňmi. Vajda pozoroval silu vetra, a potom na neho skríkol: „Hej, viator, zadrž na chvíľu a vypočuj ma!“ No viator besnel ďalej. „Hej, počuješ, zadrž a vypočuj ma, ty ničiteľ!“ kričal na neho vajda ďalej. Viator svoju silu zmiernil na vánok a hovorí: „Prečo ma ty, malý človečik, urážaš a nazývaš ničiteľom? Ja si robím iba svoju prácu.“ „To je tvoja práca, ničiť ľuďom ich domy? Čo máš proti Rómom? A prečo si nám zničil naše príbytky?“ spýtal sa ho nazlostene vajda. „Počkaj, počkaj, vajda. Ja proti Rómom nemám nič. Ak by na tej lúke stáli domčeky

iných a boli by mi v ceste, vzal by som aj tie. Ja rozdiely nerobím. Keď sa rozbesním, búram, lámam a beriem, čo mi stojí v ceste. Ale, aby si nepovedal, že mám niečo proti vám, tu ti požičiavam mesiac zlatých, ktoré mi vrátiš do piatich rokov. Ak s nimi naložíš tak, že budem spokojný, budem vás ochraňovať. Ak budem nespokojný, poškodím vám,“ povedal viator vajdovi. Ten vzal zlatky a vybral sa opačnou stranou za ohňom.

Prišiel do krajiny, kde bolo veľmi horúco. To oheň zapáľoval všetko, čo mu stálo v ceste. Horeli domy, stromy, kvety, zem a dokonca aj voda. Vajda pozoroval silu ohňa, a potom na neho skríkol: „Hej, oheň, zadrž na chvíľu a vypočuj ma!“ No oheň vydychoval plamene ďalej a zapáľoval. „Hej, počuješ! Zadrž a vypočuj ma, ty ničiteľ!“ kričal na neho vajda ďalej. Oheň sa zastavil, prestal vydychovať plamene a hovorí: „Prečo ma ty, malý človečik, urážaš a nazývaš ničiteľom? Ja si robím iba svoju prácu.“ „To je tvoja

práca ničiť ľuďom ich domy a páliť všetko, čo ti príde do cesty? Čo máš proti Rómom? A prečo si nám spálil naše príbytky?“ spýtal sa ho nazlostene vajda. „Počkaj, počkaj, vajda. Ja proti Rómom nemám nič. Ak by pri lese stáli domčeky iných, spálil som by som aj tie. Ja rozdiely nerobím. Keď sa rozhorím, šľahám plamene na všetko, čo mi stojí v ceste. Ale, aby si nepovedal, že mám niečo proti vám, tu ti požičiavam mesiac zlatých, ktoré mi vrátiš do piatich rokov. Ak s nimi naložíš tak, že budem spokojný, budem vás ochraňovať. Ak budem nespokojný, poškodím vám,“ povedal oheň vajdovi. Ten vzal zlatky a vybral sa iným smerom za vodou.

Prišiel k veľkej, rozbúrenej rieke, ktorá dvíhala svoju hladinu, vylievala sa z koryta a zaplavovala domy, úrodu a brala všetko, čo jej prišlo do cesty. Vajda pozoroval silu vody, a potom na ňu skríkol: „Hej, voda, zadrž na chvíľu a vypočuj ma!“ No voda pokračovala vo svojej práci. „Hej, počuješ! Zadrž

a vypočuj ma, ty ničiteľka!“ kričal na ňu vajda ďalej. Voda sa zastavila a jej hladina klesla. „Prečo ma ty, malý človečik, urážaš a nazývaš ničiteľkou? Ja si robím iba svoju prácu.“ „To je tvoja práca ničiť ľuďom ich domy a brať všetko, čo ti príde do cesty? Čo máš proti Rómom? A prečo si nám vzala naše príbytky?“ spýtal sa jej nazlostene vajda. „Počkaj, počkaj, vajda. Ja proti Rómom nemám nič. Ak by pri rieke stáli domčeky iných, vzala by som tie. Ja rozdiely nerobím. Keď sa rozbúrim, neviem sa zastaviť, a tak beriem všetko, čo mi stojí v ceste. Veď nedarom sa hovorí, že vodu nezastavíš. Ale, aby si nepovedal, že mám niečo proti vám, tu ti požičiavam mesiac zlatých, ktoré mi vrátiš do piatich rokov. Ak s nimi naložíš tak, že budem spokojná, budem vás ochraňovať a vyhýbať sa vám. Ak budem nespokojná, poškodím vám,“ povedala voda vajdovi.

Vajda vzal zlatky a vybral sa za svojimi Rómami. Ešte predtým zašiel za richtárom a kúpil od neho pozemky. Nie blízko a ani nie ďaleko od lesa a vody, a nie na rovnej lúke. Potom sa postavil pred Rómov. „Už bolo toho dosť, aby sme utekali pred vetrom, ohňom a vodou. Na tantom pozemku si postavíme veľké a mohutné domy, ktoré odolajú vetru, ohňu a vode,“ vysvetľoval vajda Rómom. „Hej, Bela, a odkiaľ na to vezmeme peniaze a materiál?“ spýtal sa ho jeden z Rómov. „Ty, Dežo, a tvoji synovia ste dobrí murári, ty, Gejza a tvoja rodina viete vyrábať nepálené váhky. Ty, Fero, si veľmi dobrý kováč a ty, Ľubo, vieš obrábať drevo ako nikto iný. To všetko, čo viete, využijeme spoločne pri budovaní našich domov. Budeme si navzájom pomáhať, každý tým remeslom, aké ovláda a peniaze vám požičiam. Tie mi vrátiť do piatich rokov a nepýtajte sa ma, odkiaľ ich mám,“ ukončil svoju reč vajda.

Rómovia neváhali ani chvíľu a na novom pozemku si postavili nádherné, veľkánské domy. Keď richtár a ostatní občania videli, akí sú Rómovia zruční remeselníci, dali im prácu, aby stavali domy a iné budovy pre obec a jej obyvateľov. A tak Rómovia stavali a budovali, zarábali a splácali vajdovi pôžičku. Ten vzal niekoľko zlatých a položil ich na lúku. „Hej, viator, posielam ti prvú splátku, poď si po ňu!“ zakričal. Lúkou sa prehnal viator a zlatky boli preč. Potom vajda prišiel k ohňu, hodil tam niekoľko zlatých a zakričal: „Hej, oheň, posielam ti prvú splátku, vezmi si ju!“ Zlatky sa z ohňa vytra-

nený,“ uvádza únia. V súvislosti s prípadom žiada aj o stretnutie s premiérom Igorom Matovičom, ministrom vnútra Romanom Mikulcom a ombudsmankou Máriou Patakyovou.

Bučková vyzýva policajtov, aby zodpovedne zvažovali použitie svojich oprávnení a donucovacích prostriedkov. „Osobne mi je ľúto, že pribúda počet sporných

policajných zásahov voči príslušníkom rómskych komunit. Verím, že v Krompachoch išlo o skratové konanie príslušníkov polície voči rómskym deťom, pretože takéto zákroky neprispievajú k zvýšeniu dôvery v políciu,“ povedala vládna splnomocnenkyňa.

Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity plánuje hľadať čo naje-

ktívnejšie spôsoby pre spoluprácu so zástupcami polície, aby sa predchádzalo napätým situáciám a zvýšila sa dôvera Rómov k polícii.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva vyzýva Lučanského, aby preveril skutočnosti vo veci zbitia detí a aby prijal opatrenia, ak sa postup polície v osade potvrdí. „Ani súčasná situácia a vyhlásený núdzový stav nedávajú autoritám mandát na tak závažný zásah do ľudských práv a dôstojnosti občanov, akým je neprimerané použitie sily a násilia,“ podotkol Tomáš Földes, ktorý je dočasne poverený vedúcim strediska. Dodáva, že karanténne opatrenia v rómskych komunitách sú nastavené veľmi krehko.

Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť so znepokojením vníma, že dochádza k zásahom do ľudských práv mnohých ľudí a skupín. Apeluje na vládu a ostatné orgány a inštitúcie, aby počas trvania mimoriadnej situácie dôsledne dodržiavali ľudské práva a slobody.

Prezidentka žiada vysvetlenie incidentu v Krompachoch

Bratislava 29. apríla (TASR) – Prezidentka Zuzana Čaputová požiadala policajného prezidenta Milana Lučanského o vysvetlenie incidentu v Krompachoch, kde mal policajt zbiť päť detí.

„Incident považujem za zlyhanie, ktoré je potrebné vyšetriť. Milan Lučanský prisľúbil, že incident dôkladne prešetrí policajná inšpekcia. V takých náročných podmienkach, aké spôsobuje karanténa ľudí žijúcich v chudobných obydliach, je obzvlášť dôležité konať nielen zákonne, maximálne profesionálne, ale najmä ľudsky,“ uviedla prezidentka.

Komisárka pre deti V. Tomanová žiada vyšetrenie incidentu v Krompachoch

Bratislava 30. apríla (TASR) – Komisárka pre deti Viera Tomanová požiadala ministra vnútra Romana Mikulca o dôsledné vyšetrenie incidentu v osade Stará Maša v Krompachoch.

V súvislosti s incidentom na východe Slovenska vyjadrila Tomanová znepokojenie. „Komisárka pre deti zdôrazňuje, že je neprípustné použiť z akéhokoľvek dôvodu fyzické a ani psychické násilie na deťoch,“ uviedla riaditeľka Úradu komisára pre deti Emília Kršíková. Komisárka pre deti preto požiadala o vyšetrenie prípadu a aby ju šéf rezortu vnútra následne o výsledkoch vyšetrovania oboznámil. Ubezpečila, že Úrad komisára pre deti sa udalosťou taktiež zaoberá.

Zasadnutie krízového štábu v Žehre sa skončilo bez konkrétneho riešenia

◆ Rómovia si naberajú vodu v stráženej osade v Krompachoch na Spiši 13. apríla 2020. FOTO TASR – František Iván

tili. Potom prišli k rieke a hodil do nej niekoľko zlatiek. „Hej, voda, posielam ti prvú splátku, vezmi si ju!“ zakričal a zlatky sa z vody vytratili. Takto robil vajda, až kým celý dlh nesplatil. Potom celý unavený z toho všetkého, ale s dobrým pocitom na duši, si sadol na breh rieky a založil menší ohník. „Hej, vietor, oheň a voda! Čo hovoríte na to, ako som naložil s peniazmi, ktoré ste mi požičali?“ zakričal. Bolo ticho, nikto sa neozyval. Vajda netrpezlivo čakal, čo bude. Potom si všimol, ako sa lístie zo zeme dvíha a krúti – bol to vietor, ktorý sa takto ukázal, že je tu. Do toho sa postupne pridala voda a oheň a všetci sa krútili. Najprv pomaly, potom rýchlejšie a rýchlejšie, až vznikol z toho krútiaci sa stĺp zmiešaný z vetra, ohňa a vody, a ten vajdovi hovorí: „Dokázal si, že si čestný človek a my sme s tvojou prácou spokojní. Preto ti vraciam zlatky a dobre ich opatruj!“ Z krútiaceho sa stĺpa postupne spadli pred vajdu tri mešce plné zlatiek. Vajda zlatky vzal a dobre ich schoval na horšie časy.

* * *

Pre šukar paľa pherdo sojekhaverkolo-rošne luludenca dživenas jekhvar o Roma. Dživelas pes lenge odoj igen mištes u sas bachtale. Kajča jekhvar pes la palaha predradňa zorali balvaj u o čore kherora pašlardža la phuvaha. O Roma andre dar pal o lange dživipena denašemas anglal e zorali balvaj andro naduralo veš, kaj pre lende te dodikhel. Sar e zorali balvaj pr´ačhiľa, avle avri andal o veš u o Belas – vajdas, phendža: „O veš pr´amende dodikhľa anglal e zorali balvaj, u vaš oda bešaha tele kadaj, paš o veš“. Savore phende mištes, u avka chudne peske pale te ačhavel čore kherora le kaštendar, save len diňa o veš. The kadaj pes lenge dživelas igen mištes u sas bachtale, kajča dži akor, medik nachudňa o pašo veš te labol. E jag prechučila the pre lengre kherora, save chudne tiš te labol. O Roma pale denašenas, kajča akana anglal e jag, kaj peske te ulikeren peskre lange dživipena. Denašenas kije leň, se o paňi pre lende angle jag dodikhela. Sar e jag pes murdardža andre, o vajdas phendža: „O paňi pr´amende dodikhľa anglal e jag, vaš oda bešaha tele kadaj, paš e leň“. O Roma peske pale chudne te ačhavel čore kherora nadur la leňatar. The kadaj pes lenge dživelas igen mištes u sas igen bachtale. Palis chudňa te del brišind u delas les but. O paňi andre leň pes polokes vazdelas upre, zoralfardža pes, čhidža pes avri andal peskri balaňi u elas peha savoro, so lake avľa andro drom, the o kherora le romengre, save denašenas an-

glo zoralfardo paňi u ačhile pale bijo khera. „Imar man hin oda dosta!“ phendža cholaha o vajdas. „Džava pal e balvaj, jag the paňi u phučava pes lendar, so kamen amendar, le Romendar, u mangava lendar palemu-sardžipen!“ agorardža peskro vakeriben o vajdas u kidňa pes pal e balvaj, jag the paňi. Le Romenge phendža, hoj te nakeren nič, medik n´avľa pale.

Ešeb geľa pal e balvaj pro upruňipen. Džalas but, medik nadoavľa pre bari čaruňi paľa, kaj e balvaj diliňalolas sar šoha. Savoro, so nasas priphandlo kije phuv pes bondžarelas andro luftos u peskra zoraha phagerelas, so lake avelas andro drom – o kandre, luluđa, cikne rukhora avricirdelas the le koreňenca. O vajdas dikhelas pre la balvajakri zor, u palis pre late vičhindžas: „Hej, balvaj, ačhav pro idejos u šun man!“ Kajča e balvaj diliňalolas dureder. „Hej, šunes, ačhav tut u šun man tu musardžipen!“ vičhinelas pre late o vajdas dureder. E balvaj peskri zor kovfardža pre cikňi balvajori u phenel: „Soske man tu, cikno manušoro teledikhes u vičhines man musardžipen? Me peske kerav ča peskri buči.“ „Oda hin tiri buči, te phagerel le manušenge o khera? So hin tut pro Roma? U soske amenge phagerdžal amare kherora?“ phučľa lestar cholaha o vajdas. „Užar, užar, vajda. Man pre tumende nane nič. Te pre oja paľa ačhilehas avrengre kherora u ačhilehas mange andro drom, ilomas the ola. Me averipena nakerav. Sar pes rozdiliňarav, aravav, phagerav u lav, so mange ačhel andro drom. Kajča, te naphenes, hoj hin man vareso pre tumende, kadaj tut dav kečen gonoro somnakune, save mange visareha dži pandž berš. Te lenca kereha avka, hoj avava smiralo, dodikhava pre tumende. Te avaha bismiralo, musarava tumenge,“ phendža e balvaj le vajdaske. Oda iľa o somnakune u kidňa pes avra seraha pal e jag.

Avľa andre them, kaj sas igen tates. Oda e jag labarelas savoro, so lake ačhelas andro drom. Labonas o khera, o rukha, o luluđa, e phuv u dži agor the o paňi. O vajdas dikhelas pre la jagakri zor, u palis pre late vičhindža: „Hej jagije, ačhav pro idejos u šun man!“ Kajča e jag phurdelas andal peste o jaga dureder u labarelas. „Hej, šunes! Ačhav u šun man, tu musardžipen!“ vičhinelas pre late o vajdas dureder. E jag pr´ačhiľa te phurdel andal peste o jaga u phenel: „Soske man tu, cikno manušoro, teledikhes u vičhines man musardžipen? Me peske kerav ča miri buči“. „Oda hin tiri buči te labarel le manušenge lengre khera u te labarel sa so

tuke avel andro drom? So hin tut pro Roma? U soske amenge labardžal amare kherora?“ phučľa pes latar cholaha o vajdas. „Užar, užar, vajda. Man pro Roma nane nič. Te paš o veš ačhilehas avrengre kherora, labardžomas the ola. Me averipena nakerav. Sar pes rozlabuvav, čhivkerav o jaga pro savoro, so mange ačhel andro drom. Kajča, te naphenes, hoj hin man vareso pre tumende, kadaj tut dav kečen gonoro somnakune, save mange visareha dži pandž berš. Te lenca kereha avka, hoj avava smiralo, dodikhava pre tumende. Te avaha bismiralo, musarava tumenge,“ phendža e jag le vajdaske. Oda iľa o somnakune u kidňa pes avri avra seraha pal o paňi.

Avľas kije bari, cholardži leň, savi pes vazdelas upre, avričhivelas pes andal e balaňi u andrelelas le paňeha o khera, ulišagos u elas savoro, so leske avľa andro drom. O vajdas dikhelas pre le paňeskri zor, u palis pre leste vičhindža: „Hej, paňeja, ačhav pro idejos u šun man!“ Kajča o paňi kerelas peskri buči. „Hej, šunes! Ačhav u šun man, tu musardžipen!“ vičhinelas pre leste o vajdas dureder. O paňi pes ačhadža u pašliľa tele. „Soske man tu, cikno manušoro, tele dikhes u vičhines man musardžipen? Me peske kerav ča peskri buči.“ „Oda hin tiri buči te musarel le manušenge lengre khera u te lel savoro, so tuke avel andro drom? So hin tut pro Roma? U soske amenge ilal amare kherora?“ phučľa pes lestar cholaha o vajdas. „Užar, užar, vajda. Man pro Roma nane nič. Te paš e leň ačhilehas avrengre kherora, ilomas the ola. Me averipena nakerav. Sar pes cholarav, nadžanav pes te ačhavel, u avka lav savoro, so mange ačhel andro drom. Se na hijaba pes phenel, hoj o paňi na´čhaveha. Kajča, te naphenes, hoj hin man vareso pre tumende, kadaj tut dav kečen gonoro somnakune, save mange visareha dži pandž berš. Te lenca kereha avka, hoj avava smiralo, dodikhava pre tumende u džava dural tumendar. Te avaha bismiralo, musarava tumenge,“ phendža o paňi le vajdaske.

O vajdas iľa o somnakune u kidňa pes pal peskre Roma. Mek anglal oda geľas pal o čhibalo u cindža lestar phuva. Na pašes u aňi na dur le vešestar the paňestar, u na pre bibangi paľa. Palis ačhiľa anglo Roma. „Imar sas oda dosta, kaj amen te denašas angle balvaj, jag the paňi. Kodoj pre koja phuv peske ačhavaha bare zorale khera, save zoralfarena la balvajake, jagake the paňeske,“ avrivakerelas o vajdas les Romenge. „Hej, Bela, u khatar pr´oda laha love the

o materijalos?“ phučľa pes lestar jekh le Romendar. „Tu, Deži, the tire čhave san lače murara, tu, Gejza the tiri famelija džanen te kerel o nalabarde valki. Tu, Feri, sal igen lačo chartasis u tu, Đusi, džanas te čurarel o kašt sar ňiko aver. Oda savoro, so džanen, avrichasnaľinaha jekhetane paš o ačhaviben amare kherengro. Jekhetane peske šigitinaha, dojekh ola bučaha, savi džanel u love tumen dava kečen. Ola mange dena pale dži pandž berš u naphučen pes mandar, khatar len ilom,“ agorisaliľa peskro vakeriben o vajdas.

O Roma naužarde aňi sikra u pre nevi phuv peske ačhade barešukar, učebare khera. Sar o čhibalo the aver manuša dikhle, save hine o Roma bučakre, dine len buči, kaj te ačhaven khera the aver ačhavibena prekal o gav the lakre manuša. U avka o Roma ačhavenas u ačhavenas, zarodenas u počinkerenas le vajdaske o kečeňiben. Oda iľa vajkeci somnakune u thodža len pre paľa. „Hej, balvaj, bičhavav tuke ešebno visariben, av peske pal leste!“ vičhindža. La palaha predenašľa e balvaj u o somnakune sas het. Palis o vajdas avľa kije jag, čhidža odoj vajkeci somnakune u vičhindža: „Hej jagije, bičhavav tuke ešebno visariben, le peske les!“ O somnakune andal e jag našľile. Palis avľa paš e leň u čhidža andre late vajkeci somnakune. „Hej, paňeja, bičhavav tuke ešebno visariben, le peske les!“ vičhindža u o somnakune andal o paňi našľile. Avka kerelas o vajdas, medik calo hadušagos napočindža avri. Palis calo bizoralo olestar savorestar, kajča le lače šuňibnaha pre vodži, peske bešľa pre la leňakri sera u kerdža cikňi jagori. „Hej, balvajije, jagije the paňije! So phenen pr´oda, sar kerdžom le lovenca, save man diňan kečen?“ vičhindža. Sas čhitones, ňiko pes nadelas anglal. O vajdas izdranes užarelas, so ela. Palis dikhľa, sar o prajta pal e phuv pes vazden upre u bondžalon – oda sas e balvaj, savi pes avka sikadža, hoj hiňi adaj. Andr´oda pes polokes thodža o paňi the e jag u savore pes bondžarenas. Ešeb polokes, palis sigeder u sigeder, medik na´čhiľa olestar bondžarduno slupos hedvelimen la balvajatar, jagatar the paňestar, u oda le vajdaske phendža: „Dosikadžal, hoj sal pačivalo manuš u amen sam tira bučaha smirale. Vaš oda tuke visaras o somnakune u mištes len garuv!“ Andal o bondžarduno slupos polokes pele anglo vajdas trin gonore phenrdo somnakune. O vajdas o somnakune iľa u mištes le garudža pro goreder ideja.

Napísal a preložil Igor Dužda, fotografia Radka Repková

Žehra 5. mája (TASR) – Zasadnutie krízového štábu v obci Žehra, na ktorom sa rozhodovalo o ďalšom postupe v prípade karantény rómskej komunity, sa skončilo bez konkrétného riešenia. Potvrdil to prednosta Obecného úradu v Žehre Miloš Pacovský s tým, že na zasadnutí sa predostreli viaceré riešenia a tie sa ďalej posunuli na permanentný krízový štáb, ktorý má rozhodnúť o ďalšom postupe.

Pacovský dodal, že 6. mája by mal krízový štáb zasadnúť opäť, keďže teraz sa očakáva verdikt z permanentného krízového štábu a malo by sa rozhodnúť o konkrétnych opatreniach a riešeniach v prípade karantény rómskej komunity. V Žehre sa v karanténe nachádza okolo dvetisíc ľudí, pričom aktuálne je nakazených dvadsaťšesť ľudí.

Krízový štáb obce Žehra si na rokovanie prizval aj jednotlivé zložky, ktoré kooperujú pri karanténnej oblasti. „Hlavné slovo na zasadnutí mal regionálny úrad verejného zdravotníctva, čo sa týka testovania a jeho spôsobu. Ďalšie stanovisko mala Polícia SR v súvislosti so strážením a zabezpečovaním poriadku v karanténnej oblasti. Každý zo svojho hľadiska dal nejaký návrh, ktorý sa bude ďalej sumarizovať a ak nám to odobrí permanentný krízový štáb, potom sa budú tieto návrhy realizovať,“ vysvetlil Pacovský. Samotného rokovania sa zúčastnili aj Ozbrojené sily SR, zástupca Úradu splnomocnenca vlády pre rómske komunity Pe-

ter Jendrál a ďalší zainteresovaní v tomto regióne.

V Moldave nad Bodvou budú testovať kolektívnu imunitu

Moldava nad Bodvou 12. mája (TASR) – Kolektívnu imunitu v rámci operácie Karusel 2 by mali vo vybraných lokalitách Moldavy nad Bodvou testovať od stredy 13. mája do piatka 15. mája. Informovala o tom hovorkyňa mesta Jana Kováčsová s tým, že ide o tri z jedenástich lokalít východného Slovenska, ktoré vybral permanentný krízový štáb.

Týka sa to osady na ulici Budulovskej, domov z ulíc Debraďská, Vodná a Janka Kráľa a treťou lokalitou sú bytové domy na uliciach Československej armády a Bartalošova. Zdôraznila, že zámerom testovania nie je uzatváranie rómskych lokalít, ale naopak – prekonávanie strachu z hromadnej nákazy a uvoľňovanie opatrení.

„Ide o dobrovoľné testovanie prostredníctvom rýchlotestov na dvoch vzorkách. Prvou sú dobrovoľníci, a to nielen marginalizovaní obyvatelia týchto lokalít, ale aj pracovníci v bezprostrednom kontakte s nimi,“ spresnila s tým, že druhú vzorku tvorí reprezentatívny výber podľa kritérií pre celoslovenský výskum nákazy novým koronavírusom. Keďže ide o dobrovoľné testovanie, podľa radnice nie je isté, či splnia kritériá počtu testovaných – aj preto terénni pracovníci šíria osvetu.

V Spišskom Podhradí zrušili karanténu, v ktorej bolo štyridsať ľudí

Spišské Podhradie 12. mája (TASR) – V Spišskom Podhradí zrušili v 8. mája karanténu rómskej komunity, v ktorej bolo pôvodne štyridsať ľudí. Rozhodol o tom krízový štáb mesta na základe odporúčania regionálneho úradu verejného zdravotníctva a opakovaných negatívnych výsledkov testov na ochorenie COVID-19. Informoval o tom primátor mesta Spišské Podhradie Michal Kapusta.

V karanténe boli tri rodinné domy v lokalite Rybníček a jeden dom v meste. Ľudia boli v izolácii od 7. apríla do 8. mája, ale niektorí sa púšťali z karantény už skôr, a to na základe negatívnych výsledkov testov na nový koronavírus. „Rodiny priniesli ochorenie z Anglicka, odkiaľ sa vrátili domov. Pri testovaní, ktoré sa realizovalo 14. apríla, vyšli tri pozitívne vzorky zo všetkých štyridsiatich ľudí. Celkovo sa testovalo v piatich termínoch, 14., 17. a 30. apríla, 6. a 7. mája,“ spresnil Kapusta.

Na karanténu v Žehre navrhuje rezort vnútra použiť zatiaľ 101-tisíc eur

Bratislava 22. júna (TASR) – Na priebežnú úhradu výdavkov v súvislosti so zabezpečením karanténnych opatrení v obci Žehra v okrese Spišská Nová Ves počas pandémie nového koronavírusu by mala vláda uvoľniť 101 060,52 eur. Vy-

plýva to z Návrhu na úhradu priebežných výdavkov súvisiacich s vykonávaním úloh a opatrení počas mimoriadnej situácie v marginalizovaných rómskych komunitách v územnej pôsobnosti Okresného úradu Spišská Nová Ves. Ministerstvo vnútra predložilo návrh do medzirezortného pripomienkového konania v zrýchlenom konaní.

Návrh opisuje mimoriadnu situáciu a vykonávanie úloh a opatrení na území obce Žehra v čase od 16. marca do 11. júna 2020. „Priebežné výdavky (vynaložené a plánované) v sume 101 060,52 eur súvisia s plnením opatrení Úradu verejného zdravotníctva SR, opatrení civilnej ochrany obyvateľstva pri riešení krízovej situácie počas ochorenia COVID-19 a izolácie marginalizovaných rómskych komunít,“ ozrejmil rezort s tým, že „celkové výdavky obec Žehra predloží na verifikáciu Okresnému úradu Spišská Nová Ves po odvolaní mimoriadnej situácie na území Slovenskej republiky“.

Karanténne opatrenia v rómskej lokalite v Žehre v dôsledku pozitívnych prípadov nákazy novým koronavírusom platili od 8. apríla, karanténu zrušili 30. mája 2020. V obci identifikovali počas testovania v rámci akcie Karusel sedemdesiatdva pozitívnych vzoriek, polovicu zo 143 nálezov, ktoré odhalili pri testovaní vyše deväťtisíc obyvateľov z 290 rómskych lokalít.

Postavenie Rómov na Slovensku v rokoch 1939 - 1945

Ma bisteren!

Ma bisteren!

Nezabudnite!

Cieľom projektu **Ma bisteren!** je pripomenúť si utrpenie Rómov počas druhej svetovej vojny. Realizátorom je Slovenské národné múzeum v Bratislave a občianske združenie IN MINORITA.

Projekt sa realizuje v dvoch samostatných líniiach. Prvá línia projektu má informačno-vzdelávací charakter. Pripravili sme výstavu Holocaustu Rómov na Slovensku 1939 - 1945, viacero tlačovín a mediálnych výstupov a realizujeme prednášky pre laickú i odbornú verejnosť. V druhej línii projektu sme osadili sedem pamätných tabulí - pamätníkov na miestach, ktoré sa priamo viažu k perzekúciám Rómov v rokoch 1939 - 1945.

Ma bisteren!

Le projektosťar **Ma bisteren!** lužatras, kaj peske leperaba pro oda sar o Roma tihnehas andro duto lumakro maniben. E projektos realizinel o Slovakijskro nacionalno muzeum Bratislavate the o themutno jekhetaniben IN MINORITA.

Le projektosťar realizacija džal andro duto jekhetanika liniji. Jekhet linija linija informativno - edukativno. Kistindam o skhavlben pal o Romano holocaustos andro Slovakijs andro berša 1939 - 1945 buter lila the moligajna vakentibena, the keraba prednasky perdal o lukane the odhertna avutine manusa. Andro duto projektosťar linija ena andro theke leperde tabulji andro oia lokali, save pes phanden ki o le Komongro perzekuciji andro 1939 - 1945 berša.

Do not forget!

An objective of the project **Ma Bisteren!** - Do not forget! is to remind public of the suffering of the Roma during the Second World War. The Slovak National Museum in Bratislava and the civic association IN MINORITA carried out the main realization of this project.

The project consists of two separate lines. The first one encompasses an informative and educational character of the project. It includes the exhibition The Romany Holocaust in Slovakia 1939 - 1945 with many stationeries and media appearances along with realization of lectures aimed at wide public and specialists, as well. The second part consists of an installation of seven commemorative plaques - small memorials in localities directly associated with persecutions of the Romany people having occurred within the period 1939 - 1945.

IN MINORITA